

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Pirjo Alahonko & Mari Sääntti

Maahanmuuttajaperhe varhaiskasvatuksessa

Kuvallinen opas vuorovaikutuksen tueksi

Opinnäytetyö
Kevät 2022
Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Pirjo Alahonko & Mari Sääntti

Työn nimi: Maahanmuuttajaperhe varhaiskasvatuksessa: Kuvallinen opas vuorovaikutuksen tueksi

Ohjaaja: Mirva Siltakorpi, lehtori YTM

Vuosi: 2022

Sivumäärä: 62

Liitteiden lukumäärä: 5

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää kuvallinen opas Kankaanpään kaupungin varhaiskasvattajien avuksi helpottamaan maahanmuuttajahuoltajien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien välistä vuorovaikutusta. Taustalla on pyrkimys integroida maahanmuuttajia yhteisöön ja yhteiskuntaan lisäämällä osallisuuden kokemusta ja vähentämällä marginalisoitumista. Opinnäytetyössä käsitellään maahanmuuttajuutta sekä kotoutumista varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Lisäksi kerrotaan erilaisista menetelmistä, joilla voidaan tukea vuorovaikutusta ja ymmärtämystä yhteisen kielen puuttuessa.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kehittämistyönä käyttäen tutkimuksellista otetta. Toiminnallisessa osiossa selvitettiin asioita, jotka tuntuivat maahanmuuttajahuoltajista haasteellisilta varhaiskasvatuksen alkaessa ja sen arjessa. Lisäksi tavoitteena oli kartoittaa edellä mainittuja pulmia varhaiskasvatuksen kasvattajien näkökulmasta. Oppaasta saatiin palautetta useissa kehittämishetkissä, joita toteutettiin sekä maahanmuuttajahuoltajien että varhaiskasvatuksen kasvattajien kanssa. Kehittämishetkiin osallistui yhteensä yhdeksän kasvattajaa ja kuusi maahanmuuttajahuoltajaa. Huoltajien kanssa pidettyihin kehittämishetkiin pyydettiin osallistumaan jo hieman suomea puhuvia huoltajia. Niissä oli mukana kerrallaan yksi tai kaksi huoltajaa, koska näin oletettiin syntyvän parempia keskusteluja. Kuvallinen opas vuorovaikutuksen tueksi tehtiin kehittämishetkissä nousseiden aiheiden perusteella. Molempien osapuolten mukaan kaksi tärkeimmäksi koettua aihetta olivat pukeutuminen Suomen sääolosuhteisiin ja hoitoaikojen ilmoittaminen. Oppaan kuvat tukevat asioiden selvittämistä yhteisen kielen puuttuessa. Opas kirjoitettiin selkeällä suomen kielellä sekä käännettiin venäjäksi ja englanniksi.

Opasta tehtiin tiiviissä yhteistyössä kaikkien osapuolten kanssa. Neljän viikon koekäytön jälkeen palaute oppaasta oli myönteistä joitakin kehitysideoita lukuun ottamatta. Kaikki kehittämishetkiin osallistuneet odottivat kuvallisen oppaan valmistumista innolla. Tämä kertoo siitä, että kyseinen opas koetaan tarpeelliseksi.

¹ Asiasanat: varhaiskasvatus, vieraskielinen, maahanmuuttaja, kotoutuminen, vuorovaikutus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Social Services

Authors: Pirjo Alahonko & Mari Sääntti

Title of thesis: Immigrant Family in Early Childhood Education: A Pictorial Guide to Support Interaction

Supervisor(s): Mirva Siltakorpi, Senior lecturer

Year: 2022

Number of pages: 62

Number of appendices: 5

The objective of this thesis was to create a guidebook with pictures to facilitate the interaction between immigrant parents and guardians and early childhood educators in Kankaanpää city. The underlying effort is to integrate immigrants into community and society by increasing the sense of inclusion and reducing marginalization. The thesis deals with immigrants and integration from the perspective of early childhood education. Furthermore, a variety of methods is represented to support interaction and understanding when lacking a common language.

The thesis was carried out as a functional development work by using an exploratory analysis. The functional section examined issues the immigrant parents and guardians found challenging at the beginning of early childhood education. Feedback on the guidebook was received from both immigrant parents and guardians and early childhood educators in several development discussions.

A total of nine educators and six immigrant parents and guardians took part in the development discussions. The development discussions with the parents and guardians were with the ones who already had a little knowledge of Finnish. One or two parents and guardians were involved at a time as quality conversations were expected to be gained as a result then. A visual guide in support of the interaction was carried out based on the topics mentioned in the development discussions. According to both participants, the most important issues were clothing in the Finnish seasonal weather and reporting hours of care. The images in the visual guide support figuring things out when lacking a common language. The visual guide was written in plain simplified Finnish, and it was translated into Russian and English.

The guide was made in cooperation with all parties involved. After a four-week testing period the feedback on the guide was positive with a few development ideas. Everyone involved in the development discussions was looking forward to the completion of the visual guide. This is to clarify that the guide is needed and useful.

¹ Keywords: early childhood education, foreign-language, immigrant, integration, interaction

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo	6
1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	9
2.1 Opinnäytetyön tausta ja tarve.....	9
2.2 Opinnäytetyön tavoite.....	11
2.3 Opinnäytetyön ideointi ja vaiheet.....	12
2.4 Toiminnallinen opinnäytetyö.....	15
2.5 Toiminnan eettisyys.....	17
2.6 Muita vastaavanlaisia opinnäytetöitä.....	19
3 MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	22
3.1 Varhaiskasvatuslaki.....	22
3.2 Suunnitelmat varhaiskasvatuksen tukena	23
3.2.1 Kolmitasoinen varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus.....	23
3.2.2 Yhteistyö varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa.....	24
3.2.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksen toteuttamisessa.....	25
3.2.4 Vuorovaikutuksen merkitys varhaiskasvatuksessa	26
3.2.5 Arvoperustaa liittyen perheiden monimuotoisuuteen	27
4 VARHAISKASVATUKSEN OSUUS KOTOUTUMISESSA.....	30
4.1 Maahanmuuttaja ja maahanmuuttajien määrä Suomessa ja Hongon päiväkodissa.	30
4.2 Varhaiskasvatus kotoutumisen tukena	32
4.3 Kulttuurisensitiivisyys ja kulttuuriset eroavaisuudet.....	33
4.4 Osallisuus, valtaistuminen ja voimaantuminen sekä integroituminen	36
5 MAAHANMUUTTAJAHUOLTAJIEN VUOROVAIKUTUKSEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA.....	38
5.1 Esteettömyys, saavutettavuus sekä marginaalisen aseman vähentäminen.....	38
5.2 Selkokieli.....	39
5.3 Kuvakommunikaatio	41

5.4	Muita kommunikoinnin tukimenetelmiä varhaiskasvatukseen	41
5.4.1	Tulkki	41
5.4.2	Piirtäminen	42
5.4.3	Sanaton viestintä	43
5.4.4	Käännössovellukset	43
6	KUVALLINEN OPAS VUOROVAIKUTUKSEN TUEKSI	45
6.1	Kehittämistyön sisällön kartoittaminen	46
6.2	Oppaan toteutus	49
6.3	Arviointi ja palaute	50
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	52
8	POHDINTA	55
	LÄHTEET	57
	LIITTEET	62

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Kehittämistyömme viitekehys.....	10
Kuvio 2. Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuksen palvelumuodot.....	10
Kuvio 3. Opinnäytetyön prosessi.	14
Kuvio 4. Kehittämistoiminnan tunnuspiirteitä.	15
Kuvio 5. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli.....	17
Kuvio 6. Moninaisuuden eri ulottuvuudet.	28
Kuvio 7. Vertailua vieraskielisten asukkaiden prosenttiosuuksista eri alueilla.....	31
Kuvio 8. Vieraskielisten määrän kasvu Suomessa vuosien 1990–2020 välisenä aikana.....	31
Kuvio 9. Bennettin interkulttuurisen sensitiivisyyden oppimisen malli.	35
Kuvio 10. Berryn nelikenttäteoria.	37
Kuvio 11. Maahanmuuttajahuoltajien toiveita oppaan sisältämisistä aiheista.....	47
Kuvio 12. Kasvattajien toiveita oppaan sisällöstä	48
Taulukko 1. Tuotosten vertailua.....	21
Taulukko 2. Kehittämistyön prosessi.	45

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa. Yhteistyökumppanillamme on tarkoitus käyttää omassa toiminnassaan tekemäämme opasta eli opinnäytetyömme tuotosta. Kankaanpään kaupungilla oli toiveena saada kuvallinen opas jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön helpottamaan vuorovaikutusta varhaiskasvatuksessa kasvattajien ja huoltajien välillä tilanteissa, joissa yhteistä kieltä ei ole. Molemmilta osapuolilta saatiin toiveita ja ohjausta oppaan sisällöllisen osuuden suhteen.

Kankaanpään kaupungin (2019, s. 32) varhaiskasvatussuunnitelmassa varhaiskasvatus nähdään osana monimuotoista ja kulttuurisesti muuntuvaa yhteiskuntaa. Nähdäksemme erilaisen kulttuuritaustojen tuoma moninaisuus voi oikein hyödynnettynä olla suuri voimavara. Kulttuurien moninaisuus voidaan parhaimmillaan kokea voimavaraksi koko ryhmälle, mutta sen toteutuminen edellyttää kasvattajien tietoisuutta erilaisista kulttuureista sekä kykyä asettua toisen asemaan.

Honkajoella varhaiskasvatuksessa maahanmuuttajaperheiden kohtaaminen on arkipäivää. Kankaanpään kaupunkiin liittynyt Honkajoki oli vielä itsenäinen kunta vuoden 2020 lopussa, ja se liittyi osaksi Kankaanpään kaupunkia vuoden 2021 alussa. Väkiluvultaan pienellä Honkajoen alueella vieraskielisten osuus on merkittävän suuri väkilukuun nähden. Honkajoella asuu prosentuaalisesti enemmän vieraskielisiä kuin keskimäärin koko Suomessa (Tilastokeskus, i.a.; T. Tyllinen, henkilökohtainen tiedonanto, 1.12.2021). Tämän vuoksi tarve jollekin vuorovaikutusta tukevalle apuvälineelle koettiin suureksi.

Varhaiskasvatuksessa kasvattajien ja huoltajien aamun ja iltapäivän kohtaamisissa on usein kiire. Toivomme, että tekemämme oppaan kuvat ja muu sisältö auttavat näissä hetkissä vuorovaikutusta tukemalla ja ymmärtämystä lisäämällä. Ensimmäinen varhaiskasvatuskeskustelu on monesti melko jännittävä ja uutta asiaa tulee huoltajille paljon. Pyrimme kokoamaan oppaan auttamaan myös näitä uusia ja jännittäviä hetkiä. Oppaan kuvat toimivat apuna tulkin tulkatessa sisältöä perheen omalle kielelle. Opas sisältää vinkkejä huoltajille siitä, miten Suomen vuodenajat ja säät täytyy ottaa huomioon lapsen pukeutumisessa. Oppaassa on myös kuvattuna varhaiskasvatuksen päivärytmi, ohje hoitoaikojen ilmoittamiseen sekä käytänteet, miten toimitaan lapsen sairastuessa. Lopuksi oppaassa on maininta Suomen neuvolajärjestelmästä ja varhaiskasvatuskeskustelusta, joihin ovat oikeutettuja kaikki Suomen lapset.

Nojaamme opinnäytetyössämme Suomen lainsäädäntöön, joka määrittelee yksilön oikeuksia. Perustuslaki (731/1999) määrää, että kaikilla on oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Sen mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia. Lain mukaan ketään ei saa asettaa eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta esimerkiksi kielen, alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen perusteella. Näitä asioita on tarkennettu laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010), ja se tukee ja edistää kotoutumista sekä maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain avulla pyritään edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Kyseisessä laissa mainitaan myös, että viranomaisen on huolehdittava hänen aloitteestaan tulevassa asiassa tulkitsemisesta ja kääntämisestä, mikäli maahanmuuttaja ei osaa Suomen virallisia kieliä. Laki velvoittaa kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden järjestämiseen osana kunnallisia peruspalveluja. Näihin peruspalveluihin kuuluu muun muassa varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuslaki (540/2018) velvoittaa järjestämään huoltajille mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

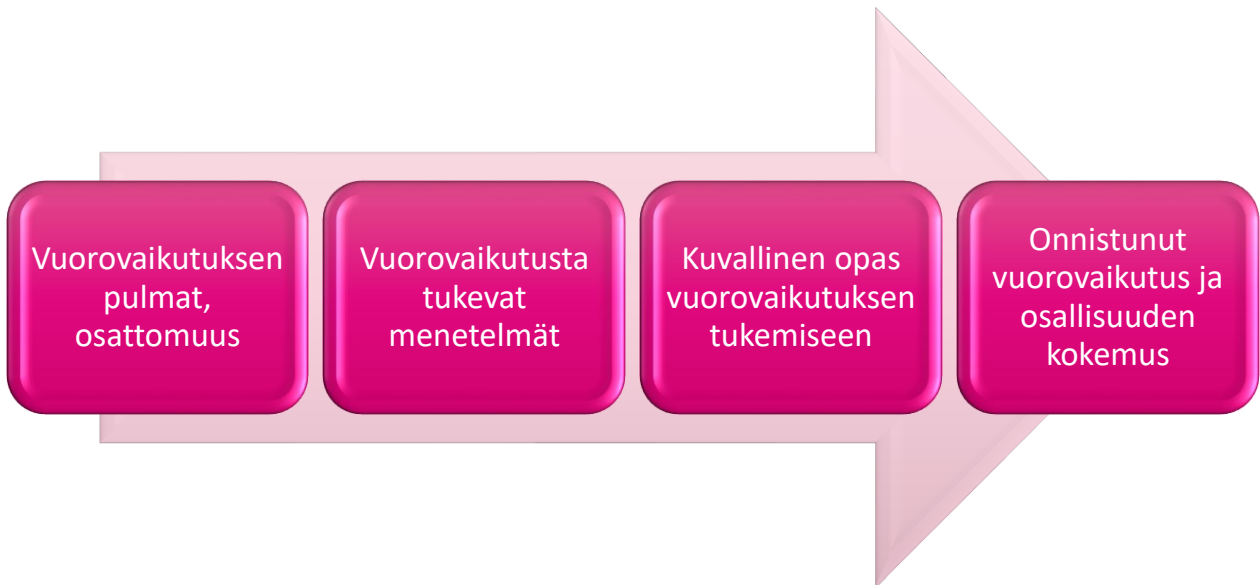
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa käymme läpi taustaa, miten päädyimme yhdessä tekemään kehittämistyön Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatukselle. Kehittämistyö syntyi yhteistyötahomme tarpeesta. Käymme tässä myös läpi opinnäytetyön prosessia sekä hyvän tutkimuksen käytäntöjä etiikkaan pohjautuen. Luvussa kerrotaan lopuksi, millaisia vastaavanlaisia kehittämistöitä on tehty eri kuntien varhaiskasvatukseen ja mikä on niiden merkitys tekemällemme kehittämistyölle.

2.1 Opinnäytetyön tausta ja tarve

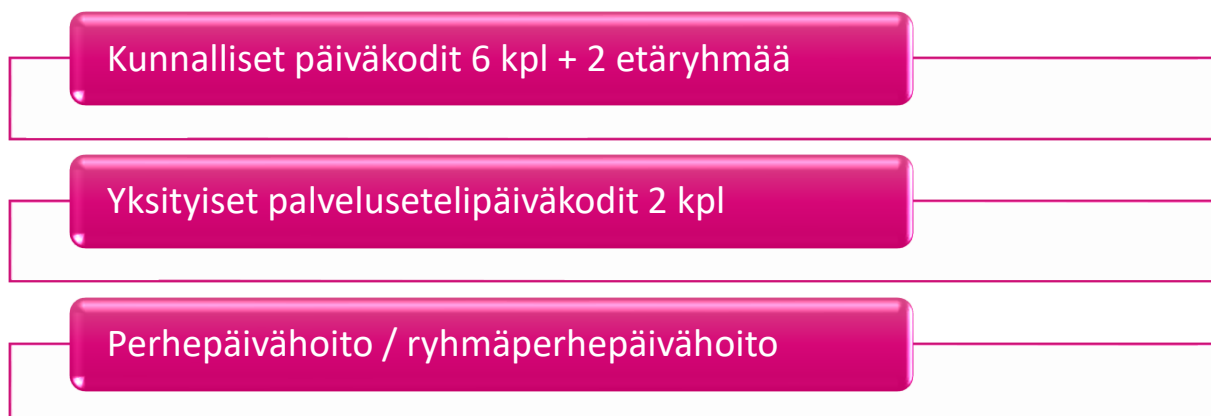
Vieraskielisten asiakkaiden määrä varhaiskasvatuksessa on ollut jo vuosia suuri Honkajoen alueella, ja Kankaanpäässäkin eri kielitaustoja on suhteellisen paljon. Honkajoen kunta liittyi vuoden 2021 alussa osaksi Kankaanpään kaupunkia. Monen perheen kanssa tehdään sujuvaa yhteistyötä, vaikka yhteistä kieltä ei olekaan. Kuitenkin jonkinlaista selkeää apuvälinettä kaivataan huoltajien ja kasvattajien kohtaamistilanteisiin varhaiskasvatukseen. Yhteisen kielen puuttumisen vuoksi kommunikointiin tarvitaan erilaisia tukimenetelmiä, jotta perheet ja kasvattajat ymmärtävät toisiaan ja perheiden osallisuus vahvistuu.

Kuviossa 1 on kehittämistyömme viitekehys, joka on rakentunut ongelma–menetelmä–ratkaisu–lopputulokset-periaatteella. Vuorovaikutuksen pulmat sekä osattomuuden kokemus ovat kehittämistyön taustalla olevia ongelmia. Huoltajilla on oikeus saada tietoa varhaiskasvatuksen arjen toiminnoista ja sisällöistä. Varhaiskasvatusta suunnitellaan, arvioidaan ja toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa (Varhaiskasvatustalaki 540/2018). Kasvattajien ja huoltajien välinen vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa on yhteisen kielen puuttuessa haaste. Huoltajien on vaikea saada tietoa päivän tapahtumista ja erilaisista arkeen liittyvistä asioista. Kankaanpään kaupunki toivoi selkeää apuvälinettä tukemaan vuorovaikutusta sekä rohkaistamaan kasvattajia ja huoltajia parempaan yhteistyöhön. Opinnäytetyössämme mainitut erilaiset laitteet ja menetelmät, kuten esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmat sekä selkokieli ja kuvakommunikaatio, velvoittavat ja auttavat haasteen kohtaamisessa ja sen poistamisessa. Kehittämistyömme tuotteena syntyvä kuvallinen opas on myös yksi edellä mainittua haastetta vähentävä menetelmä. Sen tarkoituksena on rohkaista ja tukea vuorovaikutusta kasvattajien ja vieraskielisten huoltajien välillä. Oppaan kuvien avulla varhaiskasvatuksen arkeen liittyviä asioita on helpompi käydä läpi ja ymmärtää, kun käytössä ei ole yhteistä kieltä. Parhaimmillaan lopputuloksena on onnistunut vuorovaikutus ja osallisuuden kokemuksen lisääntyminen.

Kuvio 1. Kehittämistyömme viitekehys.

Toive opinnäytetyön osana tehtävästä kuvallisesta oppaasta tuli Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuksesta. Kuviossa 2 esitetään kaupungin varhaiskasvatuksen palvelumuodot. Toinen tekijöistä, eli Pirjo Alahonko, on työskennellyt varhaiskasvatuksessa kasvattajana vuodesta 2002 alkaen. Nykyään hän työskentelee kasvattajana Kankaanpään Honkajoella Hongon päiväkodissa, jossa maahanmuuttajaperheitä on ollut asiakkaana vuosien ajan. Siellä on siis pitkä kokemus yhteistyöstä maahanmuuttajaperheiden kanssa, ja siksi toiveita oppaan sisällöstä kartoitettiin Hongon päiväkodin kasvattajilta sekä huoltajilta. Kehittämistyö oli luontevaa toteuttaa kyseisessä päiväkodissa Pirjon kontaktien vuoksi. Covid-19-pandemia toi omat haasteensa työn toteuttamiselle, koska ulkopuolisia henkilöitä ei otettu vastaan Kankaanpään varhaiskasvatuksen toimipisteisiin.

Kuvio 2. Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuksen palvelumuodot (M. Saimala, henkilökohtainen tiedonanto, 14.12.2021).

Kuvallinen opas, joka on tehty selkeällä suomella tukemaan maahanmuuttajahuoltajia lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen, auttaa osaltaan poistamaan esteitä, lisäämään saavutettavuutta sekä vähentämään marginalisoitumista. Toivomme, että kuvallinen opas lisää yhdenvertaisuutta sekä auttaa havainnoimaan asioita ja ymmärtämään niitä. Oppaan tulee olla helposti saatavissa, ja sitä käytetään tukemaan kommunikointia sekä selkeyttämään asioita. Yhteistyötaholla oli tarve saada jokin apuväline tai menetelmä avuksi arjen asioiden läpikäymiseen, huoltajien osallisuuden sekä tasa-arvoisemman varhaiskasvatuksen mahdollistamiseen. Tätä kaivattiin lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa sekä jatkossa arkipäivän kohtaamisiin ja varhaiskasvatuskeskusteluihin.

Tutustuessamme lakeihin ja muihin lähteisiin löysimme yhteneväisyyksiä kotoutumisen tukemiseen liittyvissä asioissa. Varhaiskasvatuslaki sekä monet muut lait ja linjaukset, kuten esimerkiksi ulkomaalaislaki, kielilaki, kotouttamislaki, yhdenvertaisuuslaki, hallintolaki, laki turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma, YK:n lasten oikeuksien sopimus ja perustuslaki, määrittelevät varhaiskasvatuksen järjestäjille lapsen ja perheen kotouttamisen tukemiseen liittyviä velvoitteita ja huomioitavia asioita. Perhe on oikeutettu tasavertaiseen kohteluun ja heillä on oikeus saada käydä varhaiskasvatuskeskustelut omalla kielellään (Oikeusministeriö, i.a., s. 11). Tämä voi kuitenkin olla ajoittain hyvinkin haastavaa, ja kuvallinen opas vuorovaikutuksen tueksi auttaa mielestämme niin huoltajia kuin kasvattajiakin ymmärtämään toisiaan. Näkemyksemme mukaan kasvatusyhteistyössä on tärkeää luoda yhteys ja luottamus kasvattajien ja huoltajien välille. Uskomme, että kaikenlainen tuki vuorovaikutukseen yhteisen kielen puuttuessa auttaa luottamuksen ja kasvatusyhteistyön syntymisessä sekä osallisuuden toteutumisessa.

Opetushallituksen (2018, s. 30) laatimissa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa korostetaan osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon huomioimista varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa. Osallisuutta edistävät toimintatavat sekä rakenteiden tietoinen kehittäminen ovat edellytyksenä asian toteutumiselle.

2.2 Opinnäytetyön tavoite

Opinnäytetyömme tavoitteena on tehdä opas, joka auttaa vieraskielisiä huoltajia varhaiskasvatuksen alussa ensimmäisessä varhaiskasvatuskeskustelussa ja päivittäisissä kohtaamisissa varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Oppaan avulla on tavoitteena selkiyttää huoltajille arjen käytänteitä, kuten miten toimitaan lapsen sairastuessa. Oppaaseen tehdään

tekstit englanniksi, venäjäksi sekä selkeäksi suomeksi. Emme käytä tekstistämme nimitystä selkokieli, koska emme ole hakeneet Selkokeskukselta selkotunnusta tekstille. Tavoitteena on, että maahanmuuttajat saavat tietoa suomalaisesta kulttuurista sekä olosuhteiden vaatimista asioista, kuten vaatetuksesta. Suomen ilmasto on monimuotoinen, eikä välttämättä eri ilmastoista tulevilla perheillä ole käsitystä tarvittavasta vaatetuksesta. Myös Suomen neuvolajärjestelmä ja erilaiset tukitoimet ovat ainutlaatuisia ja saattavat aiheuttaa huoltajissa hämmennystä.

Opetushallituksen (i.a.) mukaan vieraskielisten huoltajien on haastavaa ilmaista tuntemuksiin muulla kuin omalla äidinkielellään. Väärinkäsitysten vaara moninkertaistuu käytettäessä molemmille osapuolille vierasta kieltä (mt.). Käsitksemme mukaan kielten moninaisuus voi olla todella laaja, ja tällöin kaiken kääntäminen vieraille kielille ei ole mahdollista. Kuvat usein kertovat enemmän kuin tuhat sanaa.

Kehittämistehtävämme tavoitteena on selvittää:

1. Millaista tietoa maahanmuuttajaperheet toivovat suomalaisesta varhaiskasvatuksesta, mitkä asiat he ovat kokeneet haasteellisiksi ymmärtää ja missä asioissa kuvallinen opas olisi voinut olla tukena?
2. Mitkä asiat varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee haasteellisiksi selittää maahanmuuttajaperheille suomalaisesta varhaiskasvatuksesta ja mihin asioihin he toivovat tukea kuvallisesta oppaasta?

2.3 Opinnäytetyön ideointi ja vaiheet

Esittelemme tässä opinnäytetyömme prosessin, joka on myös havainnollistettu kuviossa 3. Opinnäytetyöprosessimme alkoi keväällä 2021, kun pohdimme, että haluamme tehdä jotain maahanmuuttajaperheiden hyväksi. Opiskelemme samassa opintoryhmässä ja ystävytemme kautta olemme huomanneet, että ajatuksemme kohtaavat monessa asiassa. Pirjo työskentelee Kankaanpään Hongon päiväkodissa kasvattajana ja opiskelee varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Mari Sántillä on myös toiveissa työskennellä tulevaisuudessa lasten ja nuorten parissa. Meillä molemmilla on huoltajan näkökulma varhaiskasvatuksesta omien lastemme kautta.

Pirjo on työssään kohdannut paljon maahanmuuttajaperheitä. Vuorovaikutus perheiden kanssa on ollut välillä kovinkin haastavaa, kun yhteistä kieltä ei ole. Tarve kyseiselle oppaalle ilmeni erilaisissa keskusteluissa Kankaanpään varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa, ja kuntaliitoksen jälkeen kasvattajat totesivat, että jakavat saman haasteen. Otimme yhteyttä Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuspäällikköön, joka lähti heti mielellään yhteistyöhön kanssamme. Aloitimme opinnäytetyömme aiheeseen liittyvän materiaalin keräämisen kesällä 2021.

Elokuussa 2021 teimme opinnäytetyösuunnitelman, jonka esittelimme varhaiskasvatuspäällikölle. Lisäksi täytimme tiedotteen tutkimuksesta ja tietosuojaselosteen (Liite 1), tutkimuslupahakemuksen ja opinnäytetyötä koskevan sopimuksen, ja ne allekirjoitettiin syyskuussa 2021. Olimme aloittaneet teorian kirjoittamisen jo kesällä ennen uuden opinnäytetyösuunnitelman hyväksymistä. Suunnittelimme keväällä 2021 tekevämme opinnäytetyön toisesta aiheesta, joka liittyi myös maahanmuuttajaperheisiin ja varhaiskasvatukseen. Päädyimme kuitenkin muuttamaan aihetta työelämästä tulleen toiveen innoittamina. Teorian kirjoittaminen jatkui luontevasti, vaikka aihe vaihtui. Kirjoitimme yhdessä Teams-alustan avulla opinnäytetyön teoriaosuutta hyödyntäen kirjoja, artikkeleita, internetiä sekä aikaisempia tutkimuksia. Olimme asettaneet itsellemme tavoitteen, jonka mukaan opinnäytetyömme olisi valmis viimeistään huhtikuussa 2022, mutta salainen toiveemme oli saada työ valmiiksi jo helmikuussa. Olimme yhteydessä syksyn 2021 aikana sekä opinnäytetyön oppaan että teoriaosuuden teknisiin asioihin liittyen ohjaajaamme, informaattikkoon sekä muihin SeAMKin ammattilaisiin.

Teimme sekä Hongon päiväkodin kasvattajille että maahanmuuttajahuoltajille kysymykset kartoittaaksemme oppaan sisältöä ja käytettävyyteen liittyviä asioita. Pirjo piti sekä huoltajien että kasvattajien kanssa kehittämishetkiä kysymystemme pohjalta syksyllä 2021. Mari ei osallistunut näihin vallitsevan covid-19-tilanteen vuoksi. Ensimmäisessä kasvattajille pidetyssä kehittämishetkessä syyskuussa 2021 Pirjo esitteli aiheemme ja jakoi kehittämistehtävämme kysymykset ja tiedotteen tutkimuksesta kasvattajille joka ryhmään. Kysymykset herättivät keskustelua, ja aihe todettiin innostavaksi sekä tärkeäksi. Kasvattajat lupautuivat pohtimaan kysymyksiä ryhmissä, ja sovimme, että aiheeseen palataan seuraavassa palaverissa. Siihen mennessä kasvattajat olivat kirjanneet ehdotuksia ja ajatuksia oppaan sisällöstä ja käytettävyyteen liittyvistä seikoista. Pirjo kävi lähes viikoittain oppaaseen toivottuja asioita läpi kasvattajien kanssa. Opas muotoutui vähitellen näiden kehittämishetkien ja huoltajien

toiveiden pohjalta. Luonnoksia tulostettiin tarkasteltavaksi ja muokattavaksi kasvattajille kaksi kertaa ennen joulukuuta 2021.

Oppaaseen liittyvä yhteistyö huoltajien kanssa aloitettiin lokakuussa 2021 esittelemällä ai-
hetta. Pirjo kertoi neljän perheen huoltajille opinnäytetyömme aiheesta ja tavoitteesta. Per-
heet valikoituivat sen perusteella, että he puhuivat joko englantia tai suomea. Tulkkia meillä
ei ollut käytettävissä, mutta saimme venäjänkielisen käännöksen tiedotteesta eräältä venäjän
kielen opettajalta. Myös huoltajat kokivat aiheen erittäin tärkeäksi ja lähtivät innostuneesti yh-
teistyöhön mukaan. Pirjo jakoi ennen ensimmäistä kehittämishetkeä huoltajille suomen- tai
venäjänkielisen tiedotteen tutkimuksesta, jotta huoltajat saivat rauhassa tutustua aiheeseen.
Tiedote sisälsi kysymykset liittyen oppaan aiheisiin. Pirjo piti yksittäisiä kehittämishetkiä huol-
tajien kanssa loka-marraskuussa 2021.

Joulukuussa oppaan jo muokkaututtua kävimme yhdessä esittelemässä Hongon päiväko-
dissa paperista versiota oppaasta. Teimme vielä viimeiset muokkaukset toiveiden mukaan ja
ensimmäinen valmis luonnos oppaasta jaettiin ryhmiin joulukuussa 2021. Opas otettiin käyt-
töön ja arvioita kerättiin tammikuussa 2022. Saimme palautteita päiväkodin jokaisesta ryh-
mästä ja kolmelta huoltajalta. Osaa huoltajista ei tavoitettu covid-19-pandemian vuoksi. Li-
säsimme oppaaseen palautteiden perusteella vielä kaksi ai-
hetta. Lähetimme oppaan luetta-
vaksi Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuspäällikölle, joka antoi oppaalle hyväksyn-
tänsä. Valmistuva opinnäytetyömme esiteltiin seminaarissa.

Kuvio 3. Opinnäytetyön prosessi.

2.4 Toiminnallinen opinnäytetyö

Vilka (2021, s. 31) kirjoittaa, että kaikissa opinnäytetyöissä on tutkimuksellinen perusta, vaikka kyseessä olisi toiminnallinen opinnäytetyö. Hän (s. 32) jatkaa, että toiminnallisessa opinnäytetyössä asiantuntijaosaamista esitetään ammatillisella käytännöllä ja sitä käsittelevällä opinnäytetyöllä, jonka ratkaisut argumentoidaan lähdeaineistoilla, itse kootulla tutkimusaineistolla ja aiemmilla tutkimuksilla. Hänen mukaansa toiminnallinen opinnäytetyö voi olla johonkin ammatillisesta käytännöstä nousevaan tarpeeseen liittyvä itsenäinen kokonaisuus, esimerkiksi opas, ohje, esite tai käsikirja. Vilkan mukaan toiminnallinen opinnäytetyö onkin siis tutkimusperustaista, ammattikäytännöistä lähtevää kehittämistoimintaa. Salonen (2013, s. 13) listaa kehittämistoiminnan tunnuspiirteitä seuraavanlaisesti kuvion 4 mukaisesti. Opinnäytetyömme tuotoksessa eli kuvallisessa oppaassa toteutuu Salosen kehittämistoiminnan tunnuspiirteet. Opas on konkreettinen tuotos, jolla on uutuusarvo, ja se on ainutkertainen. Kankaanpään kaupungilla ei ole vastaavaa opasta tehty aiemmin, ja tekemämme opas on juuri Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatukseen suunniteltu heidän toiveidensa mukaisesti. Opas tulee varhaiskasvatukseen jokapäiväiseen käyttöön, ja sen käytettävyys on tarkasti harkittu.

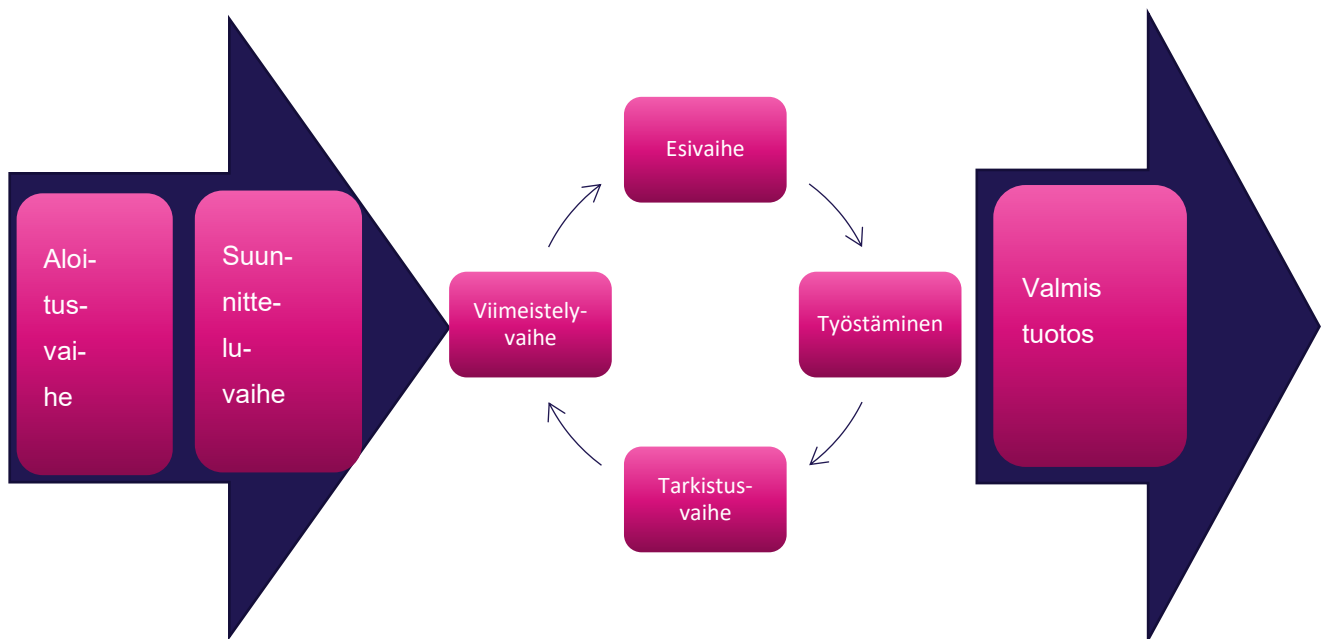
- Käsitteisiin sitoutuva
- Uutuusarvo
- Hyöty, tulos
- Käytettävyys
- Toimijavetoisuus
- Näkyvä toiminta
- Ainutkertainen
- Suunniteltu
- Tuotos konkreettinen
- Suljettu tai avoin
- Ohjausorganisaatio

Kuvio 4. Kehittämistoiminnan tunnuspiirteitä (Salonen, 2013, s. 13).

Opinnäytetyö on edennyt Salosen (2013, s. 16) konstruktivistisen mallin mukaisesti (kuvio 5). Kyseinen malli sisältää seuraavat vaiheet: huolellinen suunnitteluvaihe, hankkeen vaiheistus, toiminnassa oppiminen, osallisuus, tutkimuksellinen kehittämisote ja monipuolinen menetelmäosaaminen. Konstruktivistisessa mallissa yhteisöllinen ja osallistuva näkökulma korostuu, ja tämä on korostunut myös meidän opinnäytetyömme kehittämistyössä, jossa keskeisessä roolissa ovat olleet kasvattajat ja huoltajat. Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatus ilmaisi tarpeen kehittämistyölle, jolla voitaisiin tukea vuorovaikutusta kasvattajien ja maahanmuuttajahuoltajien välillä. Keskusteltuamme asiasta Kankaanpään varhaiskasvatuspäällikön kanssa totesimme yhdessä luontaiseksi yhteistyökumppaniksi Hongon päiväkodin kasvattajat ja huoltajat. Päiväkodin kasvattajat innostuivat ajatuksesta. Tämä oli työmme aloitusvaihe. Tarpeen selkiytyttyä etenimme Salosen (s. 17) suunnitteluvaiheeseen, jossa teimme kirjallisen opinnäytetyösuunnitelman sekä yhteistyösopimuksen.

Käytännön toteutukseen kuuluu esivaihe, työstäminen, tarkistusvaihe ja viimeistelyvaihe (Salonen, 2013, s. 17–18). Esivaiheessa esittelimme kehittämistyömme suunnitelman kasvattajille ja huoltajille. Työstövaiheessa toteutimme suunnitelmamme mukaista tehtävää, eli keräsimme oppaaseen tulevia aiheita ja kokosimme oppaan näiden pohjalta yhteistyössä Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuspäällikön, Hongon päiväkodin kasvattajien sekä maahanmuuttajahuoltajien kanssa. Palasimme useamman kerran tarkistusvaiheeseen yhteistyökumppaneidemme arviointien perusteella ja työstimme opasta uudelleen toiveiden mukaisesti. Viimeistelyvaiheessa tulostimme oppaan Hongon päiväkodin jokaiseen ryhmään. Sovimme, että opas on neljä viikkoa koekäytössä, jonka jälkeen viimeistelimme oppaan palautteen mukaisesti.

Edellä mainitun mallin mukaisessa kehittämistoiminnassa arvioidaan, palataan, pysähdytään sekä uudelleen suunnataan ja tarkennetaan kehittämistehtäviä, sisältöjä ja toimenpiteitä. Työssämme nämä vaiheet toistuivat useamman kerran, kunnes kenelläkään osapuolella ei ollut enää muokattavaa. Olemme olleet koko ajan avoimia yhteistyötahoilta tulleille arvioinneille, palautteille ja muokausehdotuksille. Lopulta tuloksena oli valmis tuotos.

Kuvio 5. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli (Salonen, 2013, s. 20).

2.5 Toiminnan eettisyys

Hirsjärvi ym. (2009, s. 23) määrittelevät etiikkaan sisältyvän kysymykset oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta. He jatkavat, että tutkijan on otettava tutkimuksen teossa huomioon monia eettisiä kysymyksiä esimerkiksi liittyen tiedonhankintaan ja julkaisemiseen. Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen on Hirsjärven ym. mukaan eettisesti hyvän tutkimuksen edellytys. Noudatamme opinnäytetyössämme hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ja tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Näitä ovat rehellisyys, yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten että tulosten arvioinneissa, kuten Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK, i.a.) ohjeistaa asiasta.

Opinnäytetyösuunnitelman tekemisen ja sen hyväksymisen jälkeen teimme tiedotteen tutkimuksesta ja tietosuojaselosteen, suunnitelman aineistohallinnasta, tutkimuslupahakemuksen ja lopulta yhteistyösopimuksen yhteistyöorganisaation kanssa. Saimme varhaiskasvuspäällikkö Maria Saimalan tekemän salassa pidettävän viranhaltijapäätöksen tutkimusluvasta 23.9.2021. Ilmoitimme kehittämishetkiin osallistuneille, että osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Hirsjärvi ym. (2009, 25) muistuttavat, että itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa antamalla ihmisille mahdollisuus päättää osallistumisesta. Annoimme ensimmäisessä kehittämishetkessä osallistujille tiedotteen tutkimuksesta ja kerroimme kehittämistyön taustat.

Vieraskielisille huoltajille annoimme tiedotteen tutkimuksesta heidän ymmärtämällään kielellä eli suomeksi (Liite 2) tai venäjäksi.

Yhteisen kielen puuttuessa vuorovaikutus saattaa olla molemmin puolin hyvin haastavaa ja joskus jopa pelottavaakin. Oppaan avulla haluamme antaa konkreettisen tuen sekä kasvattajille että huoltajille. Oman lapsen vieminen uuteen varhaiskasvatuspaikkaan on jokaiselle meille herkkä aihe. Jokaisen tulisi miettiä, miltä tämä tuntuisi, mikäli yhteistä kieltäkään ei olisi ja oma kulttuuri olisi hyvin erilainen.

Toimimme työelämätahon toiveiden mukaisesti, ja teimme parhaamme, jotta opas palvelisi mahdollisimman laajasti Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatusta ja maahanmuuttajaperheitä. Halusimme toimia hyvässä yhteistyössä Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa sekä varata heille tarvittavan ajan oppaan sisällön suunnitteluun ja muokkaukseen. Pirjo työskentelee kasvattajana Hongon päiväkodissa, mutta hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti hän ei kasvattajan roolissa osallistunut oppaan sisältämien teemojen valintaan eikä käytettävyyteen liittyviin asioihin. Oppaan rakenne ja sisältö muodostuivat muiden kasvattajien ja huoltajien näkökulmista ja kokemuksista.

Valokuvissa, joita otimme opasta varten, huomioimme yksityisyydensuojan, eikä kuvissa näkynyt ihmisiä. Kuvat, joissa näkyy henkilöitä, otettiin vapaasti käytettävissä olevasta tietokannasta. Kaikkiin kuviin merkittiin lähteet ohjeistuksen mukaisesti. Itse ottamamme kuvat ovat ilman lähdemerkintää. Päiväjärjestys-sivuilla käytetyt PCS-kuvat ovat lisenssin alaisia. Kuvat on tehty Boardmaker-kuvaohjelmalla. Boardmaker-kuvaohjelman ja siinä käytetyn PCS-kuva-pankin (picture communication symbols) oikeudet omistaa Tobii Dynavox. Nämä kuvat ovat käytössä koko Kankaanpään varhaiskasvatuksessa, ja olemme saaneet luvan käyttää kuvia oppaassa, joka tulee Kankaanpään kaupungin käyttöön.

Kirjallisiin lähteisiin viitattaessa käytimme lähdeviittauksia APA7-viittausjärjestelmän tyyliin. Merkitsimme jokaisen toisen tahon tuottaman tiedon tarkasti lähdeviittauksin sekä listasimme ne lähdeluetteloon. Olimme kriittisiä valitessamme lähteitä. Löysimme esimerkiksi erään mielenkiintoisen lähteen, josta ei ollut saatavilla kunnollisia lähdetietoja. Kyseessä oli Forssan opas maahanmuuttajaperheen kohtaamisesta. Kyseiseen oppaaseen oli kerätty tärkeitä asioita, ja halusimme käyttää opasta lähteenä työssämme. Olimme yhteydessä päiväkotitoiminnan johtajaan, joka kertoi meille tarkempia taustoja lähteestä. Kyseessä on Positiivinen diskriminaatio -hankkeen tuotos vuodelta 2020 (A. Saarinen, henkilökohtainen tiedonanto,

19.1.2022). Hankkeen tavoitteena oli edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Hirsjärvi ym. (2009, s. 113) kirjoittavat, että monilla aloilla tutkimustieto muuttuu nopeasti ja siksi tutkijan on yleensä pyrittävä käyttämään tuoreita lähteitä. He kuitenkin jatkavat, että alkuperäinen tieto on varmempaa kuin jo useamman kerran referoitu teksti, joka on helposti muuttunut moninkertaisessa lainaus- ja tulkintaketjussa. Hirsjärvi ym. painottavat myös lähteen uskottavuutta ja julkaisijan arvovaltaa ja vastuuta. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) (i.a.) ohjeistaa huomioimaan muiden tutkijoiden työn ja saavutukset asianmukaisella ja kunnioittavalla tavalla esimerkiksi viittauksia käytettäessä.

2.6 Muita vastaavanlaisia opinnäytetöitä

Opinnäyte- ja kehittämistyönämme teemme oppaan Kankaanpään kaupungille. Heillä ei siis mitään vastaavaa opasta ole vielä käytössä. Kuitenkin vastaavanlaisia oppaita on jokin verran tehty opinnäytteinä. Näiden oppaiden sisältö on osittain samansuuntainen kuin meidänkin, mutta silti työmme tulee olemaan erityisesti Kankaanpään kaupungin käyttöön soveltuva. Opas suunnitellaan täyttämään ne tarpeet, joita Kankaanpään varhaiskasvatuksessa nähdään oleellisiksi sekä huoltajien että kasvattajien näkökulmasta. Lopullisessa versiossa tekstit tulevat olemaan selkokielellisesti suomeksi sekä myös venäjäksi ja englanniksi. Tällaisia eri kielille käännettyjä oppaita ei ole osunut kohdallemme ainoatakaan.

Seinäjoen ammattikorkeakoulussa sosionomiopiskelija Lotta Ojapuska (2016) on tehnyt opinnäytetyönään oppaan erään eteläpohjalaisen kunnan maahanmuuttajaperheille. Opas on selkeä, mutta siinä on melko paljon tekstiä. Se on tehty selvittämään suomalaisen varhaiskasvatuksen käytäntöjä maahanmuuttajaperheille. Opinnäytetyö on tehty laadullisena tutkimuksena, ja haastattelumenetelmäksi on valittu puolistrukturoidut teemahaastattelut. Haastateltavat ovat maahanmuuttajahuoltajia ja kasvattajia sekä maahanmuuttokoordinaattori. Opas antoi meille hyviä viitteitä siitä, mitä maahanmuuttajahuoltajat ja varhaiskasvatuksen kasvattajat mahdollisesti Kankaanpään kaupungissakin toivovat oppaan sisällöstä. Ojapuskan opas sisältää useita teemoja, joita ovat mm. päiväkodin arjen käytänteet, pukeutuminen eri vuodenaikoina, hoitoaikojen ilmoittaminen, lapsen sairastaminen, päiväjärjestys.

Laurea-ammattikorkeakoulussa on tehty muutamia opinnäytetöitä aiheesta vuonna 2021. Al-Mosawi ja Viinanen (2021) sekä Petas ja Rantanen (2021) ovat tehneet selkokielelliset oppaat

maahanmuuttajaperheille. Näissä oppaissa on kuitenkin paljon tekstiä ja melko vähän kuvia. Al-Mosawi ja Viinanen (s. 7) ovat tehneet oppaan Espoon kaupungin Tiistilänraitin päiväkodille, joka toimi yhteistyökumppanina heille. Halusimme omaan oppaaseen enemmän kuvia ja vähemmän tekstiä, koska se tulee puheen tueksi. Al-Mosawin ja Viinasen (s. 14) oppaan sisällön teemat eivät tulleet kasvattajilta eikä huoltajilta vaan opiskelijoilta itseltään. Yhteistyöpäiväkodin henkilöstö täydensi opiskelijoiden suunnittelemaa teemoja. Opas sisälsi mm. seuraavia teemoja: suomalaisen varhaiskasvatuksen sekä Tiistilänraitin päiväkodin esittely, päivä- ja viikko-ohjelma, lapsen sairastuminen, lapsen vaatetus, ruokailu ja yhteistyö. Me kuitenkin halusimme oppaamme rakentuvan kasvattajien ja huoltajien lähtökohdista. Petas ja Rantanen (s. 8) tekivät oppaan Loviisan varhaiskasvatukseen, josta saivat työlleen toimeksiantannon. He kartoittivat oppaan sisältämiä teemoja varhaiskasvatuksen opettajilta (s. 17). Teemoina heillä tässä työssä oli mm. varhaiskasvatus, päiväjärjestys, vaatetus, lapsen sairastuminen, yhteistyö ja varhaiskasvatusmaksu. Niittynen ja Viuha (2017, s. 6) ovat tehneet samaan oppilaitokseen opinnäytetyön ja vastaavanlaisen oppaan Vantaan kaupungin varhaiskasvatukseen, ja se vastaa ulkoisesti enemmän suunnittelemaamme opasta. Tässä oppaassa on käytetty paljon kuvia ja vähemmän tekstiä. Opas on tehty kuitenkin sisällöltään laajemmaksi, mitä yhteistyötahomme on meiltä toivonut. Niittynen ja Viuhan opas sisältää mm. tietoa varhaiskasvatuksesta, monialaisesta yhteistyöstä, varhaiskasvatuksen aloittamisesta, päivärytmistä, lapsen sairastumisesta, vaatteista ja ruokailusta.

Mainitsemamme opinnäytetyöt ovat antaneet meille viitteitä siihen, miten opinnäytetyönämme tehtävä oppaamme tulisi rakentumaan ja millainen se voisi olla. Petaksen ja Rantasen työstä saimme vinkin päiväjärjestyksen rakentamiseen. Niittynen ja Viuhan työstä saimme vaikutteita pukeutumisen teemaan. Alla olevaan taulukkoon (taulukko 1) on koottu eri oppaiden keskeiset sisällöt. Jokainen opas oli tehty toimeksiantona, kuten meidänkin oppaamme. Sisältö oli koostettu osassa töistä itsenäisesti, osassa varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta, ja joissakin oli otettu huomioon kasvattajien ja huoltajien näkökulma. Me halusimme tehdä työmme alusta alkaen sekä kasvattajien että huoltajien toiveisiin perustuen. Pirjo työskentelee Hongon päiväkodissa, joten saimme helposti toiveita ja neuvoja siitä, miten opas voisi rakentua ja mitä sen pitäisi sisältää. Vakavan covid-19 tilanteen vuoksi yhteistyö olisi muuten saattanut painottua sähköiseen viestintään.

Taulukko 1. Tuotosten vertailua.

	Ojapuska	Al-Mosawi & Viinanen	Petas & Rantanen	Niittyinen & Viuha	Meidän op- paamme
Sivumäärä	17	14	15	31	24
Kuvien määrä	Vähän kuvia	Niukasti kuvia	Osassa sivuja niukasti kuvia	Paljon kuvia	Paljon kuvia
Tekstin määrä	Paljon tekstiä	Paljon tekstiä	Paljon tekstiä	Vähän tekstiä	Vähän tekstiä
Kielisyys ja tekstin rakenne	Suomi. Haastavaa tekstiä maahanmuuttajille. Pitkiä lauseita. Hyvin kattavasti kirjoitettu asioista.	Suomi. Pitkiä lauseita ja haastavaa tekstiä. Soveltuu suomenkielisille vanhemmille.	Suomi. Pitkiä lauseita ja haastavaa tekstiä. Soveltuu suomenkielisille vanhemmille.	Selkeää suomea. Yksinkertaisia ja lyhyitä lauseita. Kuva kirjoitetun tekstin tukena.	Selkeä suomi, venäjä ja englanti. Melko yksinkertaisia lauseita. Kuva kirjoitetun tekstin tukena.
Keneltä teemat?	Maahanmuuttajahuoltajat, varhaiskasvatuksen kasvattajat, maahanmuuttokoordinaattori	Yksi teema varhaiskasvatuksen kasvattajilta, muut teemat opiskelijoilta itseltään	Varhaiskasvatuksen opettajilta	Yhteistyökumppanilta	Varhaiskasvatuksen kasvattajat, varhaiskasvatuspäällikkö, maahanmuuttajahuoltajat
Teemojen määrä	15	12	13	12	10

3 MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Tässä kokonaisuudessa käsitellään sitä, miten varhaiskasvatuslaki määrittää lapsen ja perheen oikeuden varhaiskasvatukseen, sekä sitä, mitä velvollisuuksia kunnalla toiminnan järjestämisessä on. Lisäksi esitellään kolmitasoinen varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus, jossa painotetaan kasvattajien ja huoltajien yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitystä. Moninaistuvassa maailmassa sekä aikuisilta ja lapsilta vaaditaan monilukutaitoa sekä ymmärrystä ihmisten moninaisuudesta.

3.1 Varhaiskasvatuslaki

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, sen järjestämisestä, tuottamisesta sekä tietovarannosta. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja voivat lain mukaan olla päiväkodissa järjestetty päiväkotitoiminta, perhepäiväkodissa järjestetty perhepäivähoito sekä toimintaan soveltuvassa paikassa järjestetty avoin varhaiskasvatustoiminta. Varhaiskasvatuslakia sovelletaan kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan järjestämään perhepäivähoitoon tai päiväkotitoimintaan. Lisäksi kunta tai kuntayhtymä voi järjestää avointa varhaiskasvatustoimintaa tuottamalla toiminnan itse tai hankkimalla sen lakiin soveltuvalta tuottajalta.

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta lapselle, jonka kotikunta kyseinen kunta on (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Laki määrää myös, että vaikka lapsella ei ole Suomessa kotikuntaa tai lapsen kotikunta on jokin muu kunta, on kunnan järjestettävä varhaiskasvatusta huoltajien työn, opiskelun, sairauden tai vastaavien syiden vuoksi kunnassa asuvalle lapselle.

Varhaiskasvatus määritellään varhaiskasvatuslaissa (540/2018) lapsen suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi hoidon, kasvatuksen ja opetuksen muodostamaksi kokonaisuudeksi. Lain mukaan varhaiskasvatuksessa on tavoitteena lapsen iän ja kehityksenmukaisen kokonaisvaltaisen kasvun, terveyden, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen. Laki velvoittaa myös varmistamaan, että varhaiskasvatusympäristö on oppimista edistävä, kehittävä, terveellinen ja turvallinen. Laissa määrätään, että jokaiselle lapselle tulee turvata lasta kunnioittava toimintatapa sekä mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet ja lisäksi tulee mahdollistaa myönteisiä oppimiskokemuksia sekä toteuttaa leikkiin, taiteeseen, liikkumiseen ja kulttuuriperintöön perustuvaa pedagogista toimintaa. Lain mukaan jokaiselle lapselle tulee antaa yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa

sukupuolten välillä sekä antaa valmiuksia kunnioittaa ja ymmärtää niin yleistä kulttuuriperinnettä kuin kunkin kielellistä, uskonnollista, katsomuksellista ja kulttuurista taustaa. Lisäksi varhaiskasvatuksen tavoitteena lain mukaisesti on lapsen yksilöllisen tuen tarpeen tunnistaminen sekä tarkoituksenmukaisen tuen järjestäminen monialaisessa yhteistyössä. Laki myös velvoittaa edistämään lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja ja vertaisryhmässä toimimista sekä ohjaamaan eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, yhteiskunnan jäsenyyteen ja toisten ihmisten kunnioittamiseen. Varhaiskasvatustalain tavoitteena on lisäksi varmistaa lapselle mahdollisuus saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Näiden kaikkien lisäksi varhaiskasvatustalain tavoitteeksi määritetään yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa toimiminen lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin parhaaksi sekä vanhemman tai huoltajan tukeminen lapsen kasvatustyössä.

Varhaiskasvatustalaki (540/2018) velvoittaa kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen oikeutetun lapsen vanhemmille tai huoltajille ohjausta ja neuvontaa käytettävissä olevista varhaiskasvatustalpalveluista. Eri vaihtoehdot, toimintamuodot sekä muut lapsen varhaiskasvatukseen vaikuttavat seikat on lain mukaan selvitettävä ohjauksessa.

Lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja huomioitava ikä- ja kehitystason mukaisesti suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen varhaiskasvatusta (Varhaiskasvatustalaki 540/2018). Laki velvoittaa myös, että vanhemmille tai huoltajille on säännöllisesti annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsen varhaiskasvatustal suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin lapsen varhaiskasvatustal toimipaikassa.

3.2 Suunnitelmat varhaiskasvatustal tukena

3.2.1 Kolmitaloinen varhaiskasvatustal suunnitelmakokonalaisuus

Varhaiskasvatustal suunnitelman perusteissa (OPH, 2018, s. 7–8) määritellään varhaiskasvatustal suunnitelmaprosessin eri vaiheita, sen perusteita ja velvoittavuuksia. Se määrittelee varhaiskasvatustal suunnitelmakokonalaisuuden kolmitalaiseksi koostuen valtakunnallisesta varhaiskasvatustal suunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatustal suunnitelmista sekä lapsen varhaiskasvatustal suunnitelmasta. Varhaiskasvatustal suunnitelman perusteiden mukaisesti jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle laaditaan varhaiskasvatustal suunnitelma turvaamaan lapsen oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatustal,

opetusta ja hoitoa (mts. 9). Lähtökohtana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmalle tulee olla lapsen etu ja tarpeet. Tavoitteet asetetaan pedagogiselle toiminnalle (mts.10).

3.2.2 Yhteistyö varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa

Opetushallitus (2018, s. 34) linjaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön merkityksen tärkeäksi. Siinä kerrotaan yhteistyön tavoitteeksi yhteinen sitoutuminen lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Kasvatustyhteistyötä tukevat tasa-arvoinen vuorovaikutus, keskinäinen kunnioitus sekä luottamuksen rakentaminen. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan yhteistyö edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta, ja sen tulee olla vuorovaikutteista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2018, s. 10) kerrotaan, että lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä oppimisympäristöjen ja toimintakulttuurin kehittämisessä otetaan huomioon lasten varhaiskasvatussuunnitelmista nousevat tavoitteet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessin eri vaiheisiin osallistuvat lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavat henkilöt yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan lapsen mielipide ja toiveet sekä huoltajan ja henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta. Opetushallituksen linjauksen mukaisesti varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa huomioidaan lapsen kielellinen, kulttuurinen ja katsomuksellinen tausta.

Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman eli lapsen vasun laatimisesta (Kankaanpään varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 9). Varhaiskasvatuskeskustelu käydään Kankaanpäässä suunnitelman mukaan 2–3 kuukauden sisällä hoidon aloittamisesta (mts. 10), ja jatkossa suunnitelma tarkastetaan kaksi kertaa lukuvuodessa (mts. 39). Kankaanpään varhaiskasvatussuunnitelmassa kerrotaan, että vasu laaditaan yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa, ja se on erityisesti lapsuutta ja lapsen ainutkertaisuutta korostava suunnitelma, joka pitää sisällään tietoja lapsen taidoista, mitä lapsi juuri opettelee ja mitkä ovat hänen mielenkiinnonkohteensa. Varhaiskasvattajien toimintaa ohjaava suunnitelma lapsen kasvun, oppimisen ja hyvinvoinnin tueksi laaditaan näiden tietojen pohjalta.

Huoltajat saavat Kankaanpäässä palveluohjauksena varhaiskasvatustoimistolta ja kaupungin www-sivuilta tietoa tarjolla olevista varhaiskasvatuspalveluista (Kankaanpään varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 18). Huoltajille järjestetään mahdollisuus tutustumiskäynteihin varhaiskasvatuspaikassa lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, ja perheelle annetaan tietoa toiminnan tavoitteista, sisällöstä, ominaispiirteistä sekä käytännöistä käynnin yhteydessä.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja mahdollista tuen suunnitelmaa käytetään Kankaanpään varhaiskasvatussuunnitelman (2019, s. 10) mukaisesti tukena laadittaessa lapsen esiopetussuunnitelmaa esikouluun siirryttäessä. Samoin lapsen varhaiskasvatussuunnitelma toimii tiedonsiirronvälineenä lapsen siirtyessä varhaiskasvatuspaikasta toiseen.

3.2.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksen toteuttamisessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2018, s. 34) mainitaan, että perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset huomioidaan yhteistyössä. Suunnitelman mukaan molemminpuolisen ymmärryksen varmistamiseksi käytetään keskusteluissa tarvittaessa tulkkia. Päivittäiset lasten tapahtumat ja kokemukset jaetaan huoltajien kanssa, sekä annetaan kannustavaa, lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti kuvaavaa viestintää. Suunnitelmassa todetaan, että pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle luovat huoltajan ja henkilöstön havainnot sekä keskustelut lapsen päivästä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2018, s. 34) todetaan, että siirtymävaiheissa, esimerkiksi varhaiskasvatuksen alussa ja sen aikaisissa siirtymissä, päiväkodin vaihdoksissa tai esiopetuksen alussa, yhteistyö on erityisen tärkeää. Yhteisen keskustelun merkitys korostuu laadittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä lapsen kehityksen ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteuttaessa. Suunnitelmassa todetaan, että luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaa yhteistyön esimerkiksi huolen herätessä. Huoltajien ja henkilöstön yhteistyössä hyödynnetään digi- ja viestintäteknologiaa, ja yhteistyö voi tukea myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Yhteisöllisyyttä voi suunnitelman mukaan tukea huoltajien verkostoitumisella ja yhteisellä toiminnalla, ja se puolestaan antaa tukea henkilöstön työlle.

Kankaanpään kaupungissa toteutetaan varhaiskasvatusta yhteistyössä huoltajien kanssa (Kankaanpään kaupunki, 2019, s. 16). Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu avoin ja luottamuksellinen yhteistyö positiivisessa ilmapiirissä lasten

vanhempien kanssa (mts. 22). Suunnitelmassa on todettu, että perheet kohdataan yksilöinä tarpeineen ja toiveineen. Päivittäisten kohtaamisten lisäksi huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä mm. vanhempainilloissa, juhlissa ja erilaisissa tapahtumissa (mts. 39). Kankaanpään varhaiskasvatuksessa käydään arvokeskustelua toimintavuoden alussa sekä aina tarpeen mukaan eri tavoilla (mts. 21). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (OPH, 2018b, s. 30) velvoittaa arvostamaan lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä. Osallisuutta edistetään osallistamalla lapset ja huoltajat toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Yhteistyötä voidaan Kankaanpään kaupungin (2019, s. 51) varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti tehdä eri seurakuntien välillä. Suunnitelmassa mainitaan, että yhteistyö saattaa sisältää myös jotain uskontoon viittaavia elementtejä, joista tiedotetaan huoltajia hyvissä ajoin. Kankaanpään varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan, että tällaisissa tilanteissa suunnitelmassa ohjeistetaan kysymään lupa huoltajilta, ja mikäli lupaa ei ole, lapselle järjestetään vaihtoehtoista toimintaa.

3.2.4 Vuorovaikutuksen merkitys varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2018, s. 25) painotetaan kulttuurista osaamista ja vuorovaikutusta. Vuorovaikutustaidoilla tarkoitetaan halua ja kykyä vaihtaa ajatuksia, mielipiteitä, kokemuksia tai tekoja toisten kanssa ja toimia yhdessä (MIELI Suomen mielen-terveys, 2022). Vastavuoroisuus on keskeinen asia vuorovaikutuksessa ja tällöin kaikki osapuolet antavat panoksensa yhteiseen keskusteluun. Myönteistä ja rakentavaa vuorovaikutusta on muun muassa läsnäolo ja kuuntelu sekä rohkaisu ja kannustaminen. Vuorovaikutuksessa tarvitaan kykyä eläytyä toisen ihmisen tunteisiin ja nähdä asioita toisen näkökulmasta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2018, s. 25) kerrotaan toimivan vuorovaikutuksen edellyttävän oman ja muiden kulttuurin ja katsomuksellisten taustojen ymmärtämistä ja kunnioittamista. Vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojen sekä kulttuurisen osaamisen edistäminen on varhaiskasvatuksen perusteiden mukaan yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä. Näin ollen lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin, ja henkilöstö toimii tässä mallina lapsille. Lasten sosiaalisia taitoja vahvistetaan harjoittelemalla asettumista toisen asemaan, opettelemalla tarkastelemaan asioita eri näkökulmista ja ratkaisemaan rakentavasti ristiriitatilanteita. Lisäksi suunnitelmassa kerrotaan, että lapsia tuetaan eri toimintojen

avulla myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön. Opetushallitus (mts. 26) on nostanut varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa yhdeksi tärkeäksi varhaiskasvatuksen tehtäväksi tukea monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista. Monilukutaito mainitaan siinä keskeiseksi perustaidoksi kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta.

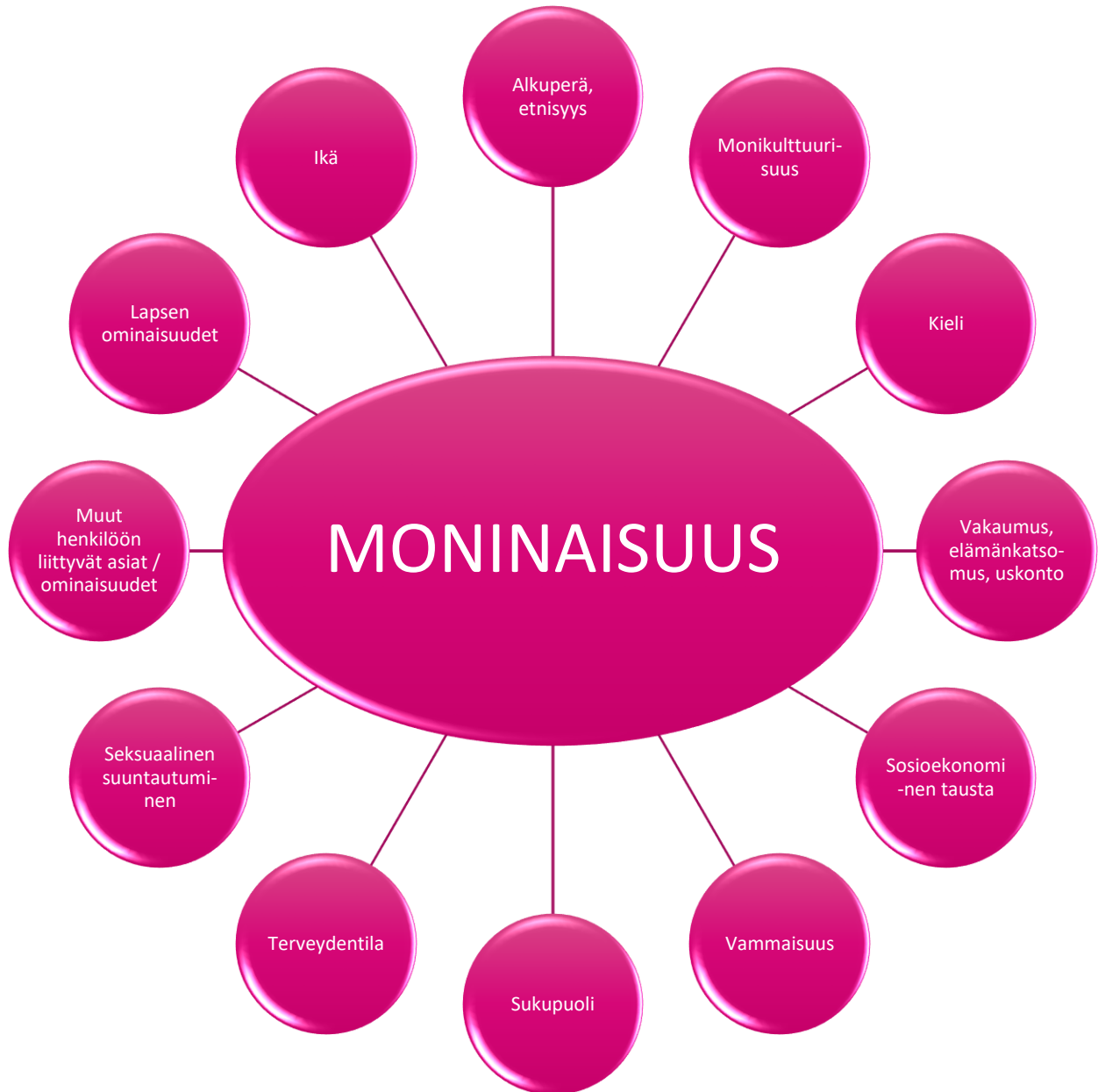
Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma sisältää suunnitelman pedagogisesta dokumentoinnista, jota Kankaanpäässä tehdään yhdessä lasten ja huoltajien kanssa arjen havaintojen pohjalta (Kankaanpään varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 43). Tämän avulla tehdään näkyväksi tietyn ryhmän lapsille ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Dokumentointia perustellaan Kankaanpään varhaiskasvatussuunnitelmassa myös lasten, huoltajien ja henkilöstön vuoropuhelun vahvistumisella ja näin lasten osallisuuden toteutumisella sekä lasten kokemusten rikastumisella. Dokumentointia on Kankaanpäässä suunniteltu toteutettavan sekä lapsen yksilötasolla esimerkiksi kasvun kansion kautta että ryhmän toimintaa kuvaavana kuten esimerkiksi lasten töistä koottuna näyttelynä.

3.2.5 Arvoperustaa liittyen perheiden monimuotoisuuteen

Opetushallitus (2018, s. 21) on kirjannut varhaiskasvatuksen perusteisiin varhaiskasvatuksen arvoperustaa, ja näissä on huomioitu muiden lapsen kasvua ja kehitystä tukevien arvojen lisäksi moninaisuutta ja perheiden monimuotoisuutta. Varhaiskasvatuksen perusteissa henkilöä edellytetään luomaan moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri sekä ohjataan tukemaan lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita siten, että jokainen lapsi voisi tuntea perheensä arvokkaaksi. Lisäksi varhaiskasvatuksen perusteissa huomioidaan, että hyvälle kasvatusyhteistyölle luodaan edellytyksiä kunnioittavalla, avoimella ja ammatillisella suhtautumisella monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatukseen näkemyksiin.

Kangas, Lastikka ja Karlsson (2021, s. 110) kirjoittavat, että jokaisen varhaiskasvatuksen henkilön jäsenen on ensin määriteltävä, mitä moninaisuus käytännössä tarkoittaa ja miten sitä varhaiskasvatuksen arjessa lähestytään, jotta moninaisuutta kunnioittavaa varhaiskasvatusta on mahdollista suunnitella, toteuttaa, kehittää ja arvioida. Moninaisuus ulottuu hyvin monenlaisiin asioihin varhaiskasvatuksessa. Suomen perustuslaki (731/1999), Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (OPH, 2018, s. 15) ja Lapsen oikeuksien sopimus (Suomen

Unicef, i.a.) tuovat esiin moninaisuudelle muun muassa kuviossa 6 mainitut ulottuvuudet. Ihmisten moninaisuuteen liittyy yhdenvertaisuus, jossa jokainen on samanarvoinen ikään, sukupuoleen, alkuperään, monikulttuurisuuteen, kieleen, seksuaaliseen suuntautumiseen, vammaukseen, vammaisuuteen, sosioekonomiseen taustaan jne. katsomatta.

Kuvio 6. Moninaisuuden eri ulottuvuudet.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2018, s. 14) mainitaan yhdeksi varhaiskasvatuksen tehtäväksi edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä syrjintää. Lisäksi tavoitteeksi mainitaan huoltajien kasvatustyön tukeminen. Varhaiskasvatuksen perusteissa mainitaan myös Suomen perustuslakiin perustuva pykälä yhdenvertaisuudesta. Tämän mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa eri asemaan sukupuolen, kielen,

iän, alkuperän, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (mts. 15). Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksessa käydään toimintavuoden alussa sekä aina tarpeen mukaan eri tavoilla arvokeskustelua (Kankaanpään varhaiskasvatussuunnitelma, 2019, s. 21).

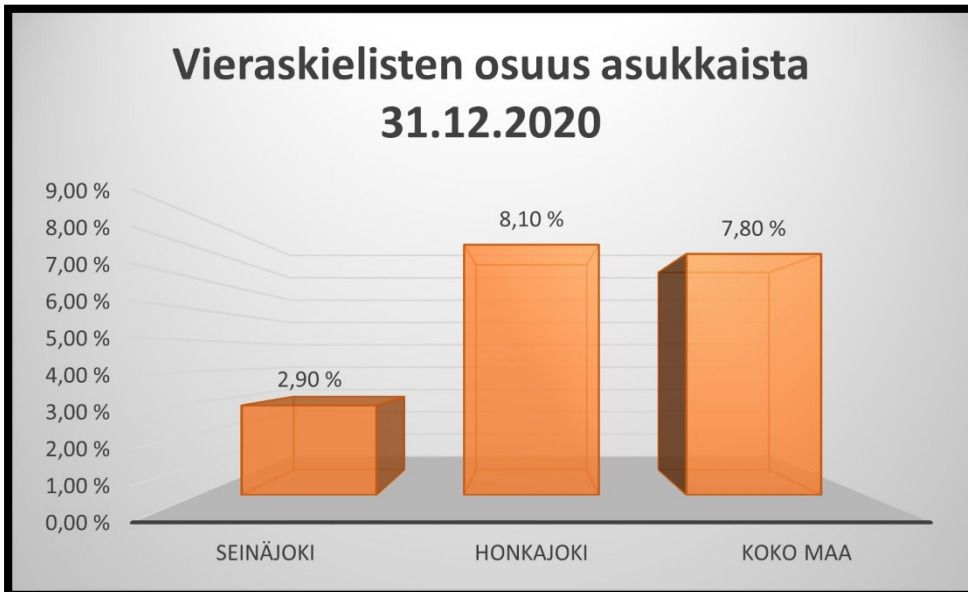
4 VARHAISKASVATUKSEN OSUUS KOTOUTUMISESSA

Tässä luvussa käymme läpi muun muassa maahanmuuttajatermiä ja sitä, miten maahanmuuttajien määrä on Suomessa kasvanut vuosien mittaan sekä miten Honkajoella on niin paljon maahanmuuttajia muuhun Suomeen verrattuna. Huomioitavaa on, miten suuressa roolissa varhaiskasvatus on näiden perheiden kotoutumisen tukemisessa. Perehdymme tässä luvussa myös Bennettin interkulttuurisen sensitiivisyyden oppimisen malliin, jonka perusteella toteamme, että kulttuurisensitiivisyyden oppiminen on isossa osassa varhaiskasvatuksen kasvattajien ammatillisuutta. Lopuksi käsittelemme Berryn nelikenttäteorian kautta osallisuuden, valtaistumisen, voimaantumisen sekä integroitumisen merkitystä.

4.1 Maahanmuuttaja ja maahanmuuttajien määrä Suomessa ja Hongon päiväkodissa

Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL, 2021a) mukaan maahanmuuttaja-termi on yleiskäsite henkilölle, joka on syntynyt ulkomailla ja muuttanut maasta toiseen. THL jatkaa, että käsitteillä maahanmuuttaja ja ulkomaalaistaustainen viitataan kaikkiin henkilöihin, jotka ovat eri perustein Suomeen muuttaneita. Muuttamisen perusteina voivat olla esimerkiksi lähtömaan tilanteesta johtuva pakolaisuus, perhesyyt, opiskelu tai työ.

Tilastokeskuksen (i.a.) tilaston mukaan Suomessa on ollut vuoden 2020 viimeinen päivä vieraskielisiä 7,8 % väestöstä. Tilaston mukaan kymmenen vuotta aiemmin eli vuonna 2011 vieraskielisiä oli lähes puolta vähemmän eli 4,2 % väestöstä. Vieraskielisten osuus on Suomessa lisääntynyt paljon vuosina 1990–2020 (kuviot 8). Honkajoen kunta liittyi osaksi Kankaanpään kaupunkia 1.1.2021. Vuoden 2020 lopussa tällöin vielä itsenäisessä Honkajoen kunnassa oli vieraskielisiä koko väestöstä 8,1 % (T. Tyllinen, henkilökohtainen tiedonanto, 1.12.2021). Vertailun vuoksi Tilastokeskus ilmoittaa vieraskielisten määräksi Seinäjoen kaupungissa 2,9 % vuoden 2020 lopussa. Termiä vieraskielinen käytetään henkilöstä, jonka kieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saame (Kotimaisten kielten keskus, i.a.). Kuviosta 7 voi huomata, miten korkea on vieraskielisten osuus Honkajoella verrattuna Seinäjokeen ja koko Suomeen.

Kuvio 7. Vertailua vieraskielisten asukkaiden prosentiosuuksista eri alueilla.

Kuvio 8. Vieraskielisten määrän kasvu Suomessa vuosien 1990–2020 välisenä aikana.

Honkajoella on yksi päiväkoti – Hongon päiväkoti. Siellä on kaksi päiväkotiryhmää ja lisäksi ryhmäperhepäiväkotiryhmä. Vieraskielisten lasten osuus Hongon päiväkodissa vuoden 2020 lopussa oli 22 % (H. Valkama, henkilökohtainen tiedonanto, 7.12.2021).

Suurin osa maahanmuuttajista on tulleet Honkajoelle työn perässä joko alkutuotantoon tai jalostuksen työpaikkoihin (Kankaanpään Aikuiskoulutus, 2021, s. 7). Moni maahanmuuttaja on

alun perin saapunut esimerkiksi puutarha-alalle, mutta kielitaidon ja osaamisen karttuessa edennyt urallaan ja siirtynyt muihin töihin Honkajoen alueella (mt.).

4.2 Varhaiskasvatus kotoutumisen tukena

Suomen lainsäädäntö määrittelee yksilön kielelliset oikeudet (Rönning, 2020, s. 11). Lainsäädännön avulla on pyritty turvaamaan jokaiselle maassamme pysyvästi asuvalle mahdollisuus tulla ymmärretyksi ja kuulluksi sekä saada tietoa itselleen sopivalla kommunikointikeinolla tai kielellä.

Laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) määrätään kunnan velvollisuudeksi huolehtia palvelujen soveltuvuudesta myös maahanmuuttajille. Kyseisen lain tarkoitus on tukea ja edistää kotoutumista sekä maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi tämän lain avulla pyritään edistämään myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken sekä tasa-arvoa että yhdenvertaisuutta. Laki velvoittaa osana kunnallisia peruspalveluja kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen järjestämisen.

Heinonen ym. (2016, s. 183) kirjoittaa, että varhaiskasvatuksen tuki voi olla merkittävässä roolissa maahanmuuttajataustaisten kotoutumisen kannalta. Kulttuurisesti moninaisessa varhaiskasvatuksessa työskenteleminen vaatii työntekijöiltä osaamista, työnantajan tukea ja koulutusta monikulttuurisuuteen liittyvissä asioissa (Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL), 2021b). Tätä kutsutaan kulttuurisesti vastuulliseksi kasvatukseksi. THL:n mukaan perheiden ja henkilöstön välisen vuorovaikutuksen haasteena voi olla ymmärryksen ja kommunikoinnin vaikeus tai luottamuksen rakentumiseen kuluva aika. Väärinymmärrysten välttämiseksi ja hyvän päivähoidon aloituksen turvaamiseksi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja johtajan antama palveluohjaus (Halme & Vataja, 2011, s. 65).

Varhaiskasvatuksen maahanmuuttajatyön kehittämisjaoston (2007, s. 30) selvityksen mukaan maahanmuuttajataustaisten huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välisen yhteistyön kehittäminen tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Jotta saavutetaan huoltajien ja henkilöstön väliset kasvatukselliset tavoitteet, olennaista on muodostaa yhteisesti jaettu näkemys suomalaisen varhaiskasvatuksen sisällöstä ja tavoitteista (mts. 31). Jaoston selvityksen mukaan monikulttuurisuustyö edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä kulttuurien tuntemusta ja sensitiivisyyttä kohdata eri kulttuureista tulevia lapsia

ja huoltajia. Lisäksi selvityksestä käy ilmi, että henkilöstön tulee kehittää menetelmiä ja toimintamuotoja, jotka auttavat monikulttuurisia perheitä arjen toimintaan liittymisessä sekä tukevat maahanmuuttajataustaisten lasten parissa tapahtuvaa toimintaa. Kivijärvi (2020, s. 260) huomioi saman kirjoittaessaan, että kasvattajan rooli on merkityksellinen vieraskielisen lapsen ja perheen aloittaessa varhaiskasvatuksessa.

Maahanmuuttajien kotoutumisen edellytykset edistyvät merkittävästi hyvin järjestettyjen tulkkaus- ja käännöspalveluiden avulla (Varhaiskasvatuksen maahanmuuttajatyön kehittämisjasto, 2007, s. 31). Kun viranomaiset tuottavat ja käännättävät lomakkeita ja esitteitä palveluistaan sekä niiden keskeisistä sisällöistä paikkakunnalla eniten käytetyille kielille, he edistävät tällä maahanmuuttajien kielellistä tasa-arvoa. Viranomaiset veloitetaan näihin asioihin aiemmin mainitussa laissa kotoutumisen edistämistä (1386/2010).

4.3 Kulttuurisensitiivisyys ja kulttuuriset eroavaisuudet

Kulttuurisensitiivisyydellä tarkoitetaan kykyä tavoittaa ja ymmärtää eri etnisestä ja kulttuurisesta taustasta tulevien kokemusmaailmaa sekä eri kulttuuriympäristössä ymmärretyksi ja kuulluksi tulemistä (Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL), 2021a). Kulttuurisensitiivisyyttä edellytetään varhaiskasvatussuunnitelmissa sekä laissa (mt.).

Halme ja Vataja (2011, s. 97) toteavat, että varhaiskasvattajan ihmis- ja tiedonkäsitykset sekä näkemykset oppimisesta ja kasvusta vaikuttavat hänen ajatteluunsa. Varhaiskasvattajan työn perusta on heidän mukaansa ihmiskäsityksen pohtiminen ja oman kasvatusnäemyksen rakentaminen. Monikulttuurista oppimista järjestettäessä omien arvojen suhteuttaminen eri kulttuureista tulevien lasten arvomaailmaan on välttämätöntä. Halme ja Vataja (s. 99) kirjoittavat, että ihminen saattaa kokea vieraat kulttuurit uhkana, mikäli ei ole tietoinen omasta kulttuuristaan. Ennakkokäsitysten muuttamiseen auttaa niiden tunnistaminen. Kivijärvi (2020, s. 258) huomauttaa, että kasvattajalta vaaditaan kulttuurista sensitiivisyyttä ja taitoa toimia toisista kulttuureista tulevien ihmisten kanssa.

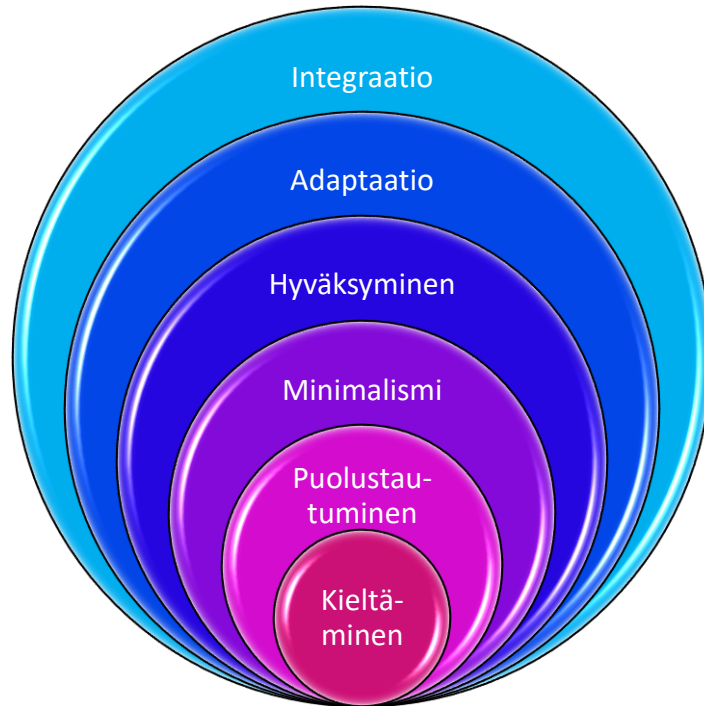
Milton Bennett (IDR Institute, 2014) pohtii interkulttuurisen sensitiivisyyden oppimisen mallin teoriassaan, että ihmisten oppiessa interkulttuurista sensitiivisyyttä heistä tulee pätevämpiä kulttuurien välisiä kommunikoijia. Tällöin mahdollisuudet käyttää osaamista kulttuurien välisissä suhteissa kasvavat. Kehitysmallin avulla selitetään, miten ihmiset kokevat kulttuurierot

ja miten sopeutuvat niihin. Mallissa edetään kieltämisestä kohti integroitumista. Malliin kuuluu etnosentrinen ja etnorelativistinen taso, joihin molempiin sisältyy kolme eri vaihetta (kuvio 9).

Kulttuuritietoinen eli etnorelativistinen varhaiskasvattaja kunnioittaa ja arvostaa perheen kulttuuria sekä kohtaa perheet yhdenvertaisesti ja ennakkoluulottomasti välttämällä oman kulttuurin korostamista eli etnosentrisyyttä (Halme & Vataja, 2011, s. 100, 106). Etnosentrisellä tasolla oleva ihminen pitää parempana omaa kulttuuriaan verrattuna muihin kulttuureihin (mts. 105), kun taas etnorelativistinen ihminen ymmärtää kulttuurieroja, osaa katsoa jokaista kulttuuria sen omista lähtökohdista sekä kunnioittaa erilaisuutta (mts. 106). Malli on jatkumo, jossa vaaditaan edistymistä kulttuurien kohtaamisen taidoissa, jotta voi siirtyä korkeammalle tasolle (mts. 105).

Bennettin mallissa etnosentrisiä vaihteita ovat kieltäminen, puolustautuminen ja minimalismi (Halme & Vataja, 2011, s. 105–106). Kieltämisen vaiheessa ihminen ei hahmota kulttuurisia eroja ja kieltää erilaisuuden olemassaolon. Puolustautumisen vaiheessa ihminen pitää omaa kulttuuriaan parempana ja näkee edelleen erilaisuuden uhkana, mutta tiedostaa kuitenkin kulttuuristen eroavaisuuksien olemassaolon. Minimalismin vaiheessa ihminen vähättelee kulttuuristen eroavaisuuksien merkitystä, mutta näkee olemassa olevat erot, korostaen kuitenkin ihmisten samanlaisuutta.

Etnorelativistisia vaihteita ovat hyväksyminen, adaptaatio ja integraatio (Halme & Vataja, 2011, s. 106). Hyväksymisen vaiheessa oleva ihminen hyväksyy ja huomaa arvoissa ja käytäytymisessä kulttuurien väliset erot, vaikka ei olisikaan välttämättä samaa mieltä. Adaptaation eli sopeutumisen vaiheessa ihmisellä on empatiakykyä, ja hän osaa tulkita toisen kulttuurin edustajaa sekä selviytyy kohtaamisista ilman suurempia vaikeuksia. Integraation eli yhteensovittamisen vaiheessa ihminen pystyy toimimaan muuttuvissa tilanteissa eri ihmisten kanssa eivätkä minkään kulttuurin arvot ja normit vaikuta hänen käytökseensä, ajatteluunsa tai asenteisiinsa.

Kuvio 9. Bennettin interkulttuurisen sensitiivisyyden oppimisen malli.

Eerola-Pennanen (2020, s. 252) toteaa, että varhaiskasvatuksen henkilöstön on tiedostettava omat kulttuuriset arvonsa ja uskomuksensa sekä ymmärrettävä, miten ne vaikuttavat heidän suhtautumiseensa lapsiin ja lasten suhtautumiseen heihin. Hän kirjoittaa, että henkilöstö siirtää omia asenteitaan ja arvojaan lapsiin sekä tietoisesti että tiedostamattaan ja näin vaikuttaa lasten asenteisiin ja käyttäytymiseen toisiaan kohtaan. Eerola-Pennanen toteaaakin, että henkilöstöllä on suuri vaikutus lasten oppimis- ja koulutusmahdollisuuksiin, ja siksi kulttuurikasvatuksen toteuttamiseen tarvitaankin kulttuurisesti vastuuntuntoinen henkilöstö.

Kulttuurinen moninaisuus tarkoittaa erilaisten uskontojen, katsomusten, identiteettien ja kielten rinnakkaineloa ja keskinäistä vuorovaikutusta (Peda.net, i.a.). Oman maan kulttuuriperintöä sekä kansalliskieliä arvostetaan ja hyödynnetään kuten myös yhteisön muita kulttuureja sekä kieliä.

Suomen varhaiskasvatustoiminnan yleisiä tavoitteita, menetelmiä ja sisältöjä sekä varhaiskasvatuksen yleissivistävää merkitystä osana yhteiskunnallista kasvatus- ja palvelujärjestelmää tulee kuvata huoltajille (Peda.net, 2020). Suomen palvelujärjestelmä on vieras, ja siksi saattaa olla tarpeen selvittää sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen sitoutumattomuus Suomessa puoluepoliittisesti, katsomuksellisesti ja uskonnollisesti (mt.). Jotta huoltaja saa paremman käsityksen todellisuudesta, jossa lapsi ryhmän jäsenenä toimii, lapsiryhmän toimintakulttuuria ja moninaisuutta tulisi kuvata konkreettisin esimerkein (mt.).

Kulttuureissa on monia eroja, jotka vaikuttavat toimintaan, esimerkiksi Suomessa vallitsee yksilökulttuuri ja monissa muissa maissa yhteisökulttuuri (Peda.net, 2020). Suomalaisessa kulttuurissa lasta kannustetaan itsenäisyyteen ja omaan mielipiteeseen, kun taas yhteisökulttuurissa esimerkiksi oma-aloitteisuutta ei välttämättä pidetä hyvänä asiana. Julkaisussa kerrotaan, että monissa kulttuureissa sukupuolierot ovat hyvin selkeät ja tämän vuoksi esimerkiksi tytöille ja pojille asetetaan erilaiset odotukset. Siinä nostetaan esille myös kulttuurien väliset viestintäerot, erot ongelmanratkaisutavoissa sekä erilaiset aikakäsitteet. Muualta Suomeen tuleville täsmällinen kellonaikojen ja aikataulujen noudattaminen ei ole aina yhtä merkityksellistä. Julkaisussa kerrotaan, että monissa kulttuureissa ajatukset ja mielikuvat eroavat suomalaisesta kulttuurista, esimerkiksi ulkoileminen sateella saattaa olla toisille epänormaalia ja siksi vaatetus saattaa olla epätarkoituksenmukaista Suomen sääolosuhteisiin nähden. Toisissa kulttuureissa vaatteiden kauneus menee käytännöllisyyden edelle, ja siksi henkilöstön on tärkeää antaa huoltajille selkeät ohjeet sekä perustella asujen tarkoituksenmukaisuus. Julkaisusta selviää, että kulttuurien välisiä eroja saattaa esiintyä myös mielipiteiden ja asioiden ymmärtämättömyyden ilmaisussa. Huoltajat eivät välttämättä halua tunnustaa ymmärtämättömyyttä eivätkä ilmaise eriävää mielipidettä henkilöstölle.

4.4 Osallisuus, valtaistuminen ja voimaantuminen sekä integroituminen

Heinonen ym. (2016, s. 229) määrittelevät osallisuudesta seuraavanlaisesti. Osallisuus on eri asia kuin osallistaminen tai osallistuminen. Osallistamista voidaan kuitenkin tarvita, että syntyy osallisuutta. Se on subjektiivinen sekä kokonaisvaltainen tunne siitä, että vaikuttaa itse omaan elämäänsä ja ympäristöönsä, tulee kuulluksi ja kuuluu johonkin. Mikäli ei ole yksilön ja yhteisön välistä kumppanuutta ja vuorovaikutusta, ei synny osallisuuttakaan. Huoltajille täytyy tulla tunne, että he ovat tervetulleita osaksi varhaiskasvatuksen arkea, heitä pidetään tärkeinä ja heidän yhteistyötään arvostetaan. Osallisuuden edellytyksinä ovat avoin ja kannustava ilmapiiri.

Hokkanen (2017) selvittää suomalaisessa sosiaalityössä käytettäviä sanoja valtaistuminen ja voimaantuminen, jotka sisältyvät paljon käytettyyn empowerment-käsitteeseen. Voimaantuminen on yksilöllisesti painottunut ilmiö, kun taas valtaistuminen on yhteiskunnallisesti painottunut ilmiö. Hokkanen toteaa, että valtaistava ja voimaannuttava malli tarvitsevat toisiaan, ja valtaistuminen luokien osallisille voimaannuttavia eli henkilökohtaisia positiivisia kokemuksia. Hän jatkaa, että voimaantumisella on positiivinen vaikutus ihmisen itsetuntoon, ja se saattaa luoda edellytykset valtaistumisprosessin käynnistymiselle.

Berry (2001, s. 616–617) kuvaa nelikenttäteoriassaan kahden tai useamman kulttuurin jäsenten suhtautumista toisiinsa. Hän on asettanut kaksi kysymystä: koetaanko oma identiteetti ja kulttuuri säilyttämisen arvoisina sekä halutaanko ihmissuhteita ylläpitää eri ryhmien välillä. Berryn teorian avulla haluamme tuoda esiin sen, mikä merkitys maahanmuuttajan oman kulttuurin säilymisellä on kotoutumisessa.

Berryn (2001, s. 619) nelikenttäteorian (kuvio 10) mukaisesti assimilaatio eli sulautuminen tarkoittaa sitä, että maahanmuuttajan oma kulttuuri jää syrjään ja hän hakeutuu jatkuvasti kontaktiin valtakulttuurin kanssa. Separaatiossa maahanmuuttaja arvostaa ja haluaa ylläpitää omaa kulttuuriaan ja olla oman kulttuurin jäsenten kanssa tekemisissä sekä samalla välttelee valtakulttuuria. Integraatiossa maahanmuuttaja on jäsenenä oman kulttuurinsa ryhmissä ja on myös samalla tekemisissä valtakulttuurin kanssa; nämä eivät poissulje toisiaan. Marginalisaatiossa maahanmuuttaja syrjäytyy omasta kulttuuritaustastaan, eikä hän ole myöskään tekemisissä muiden kulttuurien kanssa. Opinnäytetyömme kehittämistyön tavoitteena on tukea ihmissuhteita eri ryhmien välillä ja edistää kotoutumista säilyttäen maahanmuuttajan oma identiteetti ja kulttuuri. Opinnäytetyön prosessissa integraatiota on edistetty tekemällä opas yhteistyössä eri ryhmien kanssa huomioiden jokaisen toiveet.

Halme ja Vataja (2011, s. 67) painottavat, että integraatio eli kotoutuminen on tavoiteltavin vaihtoehto. He selventävät tämän tarkoittavan sitä, että henkilö tuntee kuuluvansa etniseen vähemmistöryhmään, mutta on yhteydessä valtaväestöön ja mahdollisesti muihin vähemmistöihin.

		Oman identiteetin ja kulttuurin säilyttäminen	
		+	-
Ihmissuhteiden ylläpitäminen eri ryhmien välillä	+	Integraatio eli sopeutuminen	Assimilaatio eli sulautuminen
	-	Separaatio eli eristäytyminen	Marginalisaatio eli syrjäytyminen

Kuvio 10. Berryn (2001, s. 618) nelikenttäteoria.

5 MAAHANMUUTTAJAHUOLTAJIEN VUOROVAIKUTUKSEN TUKEMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Tässä luvussa käsitellään sitä, miten esteettömyys ja saavutettavuus täytyy huomioida varhaiskasvatuksessa varsinkin maahanmuuttajaperheen ollessa asiakkaana. Lisäksi on avattu muutamia vuorovaikutusta tukevia menetelmiä, kuten selkokieli, kuvakommunikaatio ja tulkkaus, joita voidaan käyttää kohdatessa maahanmuuttajaperheitä. Myös piirtämisellä, käännössovelluksilla ja sanattomalla viestinnällä voidaan tukea vuorovaikutusta.

5.1 Esteettömyys, saavutettavuus sekä marginaalisen aseman vähentäminen

Esteettömyys on yhdenvertaisuutta (Invalidiliitto, i.a.-a). Esteettömyydessä ei ole kyse vain liikkumisen esteettömyydestä, vaan siinä otetaan huomioon myös esimerkiksi näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon liittyvät asiat (mt.). Esteettömyys merkitsee ihmisille turvallisuutta sekä laatua, ja se kertoo ajattelutavasta, oikeista asenteista ja erilaisuuden huomioon ottamisesta (mt.). Esteetön ympäristö ei erottele ihmisiä heidän toimintakykynsä perusteella (mt.).

Saavutettavuudella viitataan usein johonkin muuhun kuin fyysiseen ympäristöön (Invalidiliitto, i.a.-b). Esimerkiksi viestintä, palvelut ja verkkosivut tulee toteuttaa niin, että ne soveltuvat jokaiselle. Sen lisäksi jokaisella täytyy olla mahdollisuus valita eri tapojen välillä, valitakseen tavan kommunikoida tai saada palveluja ja tietoja. Esimerkiksi julkisten tahojen tai palveluntuottajien tarjoamaa tietoa täytyisi olla saatavilla eri kanavien kautta, kuten painetussa ja sähköisessä muodossa. Saavutettavuudeksi määritellään ihmisten moninaisuuden huomioiminen asenteissa ja ilmapiirissä. Esteettömyyden ja saavutettavuuden haasteesta on kirjoitettu seuraavaa: ”Esteettömyyden ja saavutettavuuden ketju on juuri niin toimiva kuin sen heikoin kohta on.”

Juhilan (2006, s. 104) mukaan marginaalisuus on moniulotteisempi ja myönteisempi ilmaus kuin syrjäytyminen. Hän kirjoittaa sen tarkoittavan kokemusta valtavirran ulkopuolelle jäämisestä suhteessa normaaliin ja vallitsevana pidettyyn, mutta se ei kuitenkaan tarkoita vajavaisuutta tai huonommuutta. Marginaalisuus voidaan Juhilan mukaan liittää mm. maahanmuuttajuuteen tai joihinkin muihin tavallisesta poikkeaviin elämän olosuhteisiin. Kuitenkin marginaalissa oleva voi olla kaikissa muissa elämän osa-alueissa valtavirrassa.

Juhilan (2006, s. 105) mukaan erityisesti sosiaalityössä usein kohdataan ihmisiä, joiden elämää marginaalisuus hankaloittaa. Hän kirjoittaa, että tällöin marginaalisuus voi olla mm. kokemuksellista sivullisuutta, jolloin se voi liittyä esimerkiksi maahanmuuttajuuteen, vanhemmuuteen tai turvattomuuteen. Marginaalissa olevilla ja sieltä katsovilla on tieto siitä, mitä marginaalisuus on ja miltä se tuntuu. Tällöin ammattilaiselta vaaditaan kunnioitusta toisen tietämyksestä ja tunteesta asiasta, ja tämä täytyy ottaa huomioon asioita tehtäessä ja suunniteltaessa.

5.2 Selkokieli

Selkokieli, josta käytetään myös muotoa selkosuomi, on oma suomen kielen muoto, joka on luotu helpottamaan sellaisten ihmisten kommunikointia, joille kielen ymmärtäminen on vaikeaa syystä tai toisesta (Lamminmäki, 2020, s. 27). Puhuttuna selkokielestä voidaan käyttää myös termiä selkopuhe.

Selkokeskuksen (2021) määritelmän mukaan selkokieli on rakenteeltaan, sisällöltään ja sanastoltaan helppoa suomen kieltä, ja se sopii ihmisille, joille kirjakieli on liian haastavaa lukea ja ymmärtää. Näitä ihmisiä saattavat määritelmän mukaan olla muun muassa maahanmuuttajat, kehitysvammaiset, lukemisen ja oppimisen haasteiset sekä muistisairauksista kärsivät. Heille selkokieli lisää saavutettavuutta asioihin. Juusolan (2019, s. 3) kirjoittamassa julkaisussa selkokieltä tarvitsevia Suomessa oli vuonna 2019 n. 11–14 % väestöstä, joka tarkoitti noin 650 000–750 000 ihmistä. Hänen mukaansa yksi tähän vaikuttava tekijä on maahanmuuttajien määrän lisääntyminen. Juusolan mukaan selkokielen sekä muiden kommunikointia tukevien menetelmien tarve tämän myötä tulee kasvamaan.

Selkokieli auttaa selviytymään arjesta ja helpottaa osallistumista yhteiskunnan toimintaan puhumattakaan kirjallisuuden nauttimisesta (Selkokeskus, 2021). Kirjoittaessa selkotekstiä täytyy pitää mielessä se, kuka on oletettu lukija, ja kirjoittaa hänelle, eli kannattaa käyttää sinämuotoa (mt.). Lisäksi tekstissä täytyy olla riittävä määrä tietoa ja sisällön täytyy edetä johdonmukaisesti, sekä kehoitetaan käyttämään otsikoita ja väliotsikoita riittävästi selkiyttämään asioita (mt.). Ohjeistukseen kuuluu myös, että teksti kirjoitetaan kohteliaalla ja huomioivalla sävyllä eikä aliarvioida lukijaa (mt.). Selkotekstissä on vastaavaa yleiskielistä tekstiä vähemmän informaatiota, ja tekstistä pyritään tekemään mahdollisimman konkreettinen sekä selitetään ja avataan käytetyt käsitteet (Lamminmäki, 2020, s. 31). Lamminmäki (2020, s. 33)

huomauttaa, että selkokielessä on tärkeää kirjoittaa vain yksi asia yhteen lauseeseen ja lauserakenteiden pitää olla selkeitä ja lyhyitä. Hän suosittelee, että selkotekstissä käytettäisiin lyhyitä sanoja sekä yleisiä ja tuttuja sanastoja. Hän kehottaa välttämään vaikeita sanoja, kuten yhdyssanoja, vieraskielisiä sanoja sekä abstrakteja käsitteitä. Kielikuvien ja sanontojen ymmärtäminen voi olla vaikeaa, sillä lukija voi tulkita ne kirjaimellisesti, joten niiden käyttöä tulee välttää (mts. 34). Lamminmäki kehottaa kirjoittamaan selkotekstin isolla rivivälillä sekä suurikokoisella ja helposti luettavalla fontilla. Hän suosittelee käyttämään kuvia havainnollistamaan kirjoitettua tekstiä, ja siinä täytyy olla nähtävissä sama asia kuin mitä tekstissä lukee.

Selkokieltä puhuttaessa suurempi vastuu puheensa ja viestinsä sopeuttamisesta on osaavammalla kielenkäyttäjällä (Selkokeskus, 2021). Lamminmäki (2020, s. 39) kirjoittaa, että kielen mukauttaminen on vastuullista viestimistä ja osa laadukasta asiakaspalvelua. Hän toteaa, että se on välittämistä toisesta ja yhteisen vuorovaikutustilanteen sujuvuudesta. Selkokieli auttaa rakentamaan yhteisymmärrystä ja ratkaisemaan ymmärrysvaikeuksia, rohkaisee vuorovaikutukseen ja innostaa aloitteellisuuteen sekä lisää kokemusta palkitsevasta ja myönteisestä vuorovaikutuksesta (Selkokeskus, 2021).

Selkokeskus (2021) ohjeistaa selkopuheen käyttäjää erilaisilla ohjeilla. Sen mukaan puhetilanteessa täytyy huomioida suoritettava tehtävä, keskusteluun osallistuvien ihmisten määrä ja heidän odotuksensa sekä onko kyse vapaasta vai virallisesta keskustelusta. Lisäksi ympäristö pitäisi olla häiriötön, rauhallinen ja hiljainen. Lopuksi ohjeistetaan, että osaavamman kielenkäyttäjän on syytä kertoa mitä tilanteessa tehdään ja mitä seuraavaksi todennäköisesti tapahtuu. Lamminmäki (2020, s. 39) mainitsee tekstissään, että olennaista selkopuheessa on läsnäolo, yhteinen vuorovaikutustilanne sekä toisen aito kohtaaminen. Hän (s. 40) korostaa, että selkopuheessa ymmärtämistä voi auttaa puhumalla rauhallisella puherytmillä, yksinkertaistamalla sanastoa ja sisältöä sekä tukemalla puhetta erilaisilla havainnollistavilla keinoilla. Lamminmäki kehottaa jättämään selkopuheesta pois samat vaikeat sanat ja termit, joita kirjoitetussa selkokielessäkin vältetään. Hän (s. 41) lisää vielä, että selkopuhe ei vaadi luonnontonta hitautta, kovaa äänenvoimakkuutta eikä liioiteltua artikuloitua, koska tällöin puheen on vaarana muuttua lapsentasoiseksi. Lamminmäki (s. 49) muistuttaa vastaamaan vieraskieliselle asiakkaalle suomeksi, mikäli asiakas pyrkii tuomaan asiansa esille suomen kielellä. Hänen mukaansa tämä on asiakkaan arvostamista ja näin voidaan tukea aloittelevaa kielen oppijaa.

5.3 Kuvakommunikaatio

Kehitysvammaliiton (2021a) mukaan kaikkeen kommunikoinnin oppimiseen tarvitaan vuorovaikutus toisen ihmisen kanssa. Kuvakommunikaatio on yksi puhetta tukeva, täydentävä ja korvaava kommunikoinnin apuväline. Kuvakommunikaatiosta puhutaan, kun käytetään kuvasympboleja puheen ja sanattoman viestinnän ohella (Kehitysvammaliitto, 2020b). Kuvan kautta voi havainnollistaa asiaa, joka puhumalla tai kirjoittamalla on heikosti ymmärrettävissä. Kehitysvammaliitto suosittaa yhden tai useamman kuvan käyttöä viestinnän tukena niiden henkilöiden kanssa, joilla on kielellisissä taidoissa puutteita, koska kuvat mahdollistavat viestin välittämisen ja vastaanottamisen. Heidän mukaansa useampi kuva helpottaa viestin ymmärtämisessä, mutta tarkentavia kysymyksiä suositellaan silti esitettäväksi, joilla varmistetaan viestin ymmärtäminen kuvista huolimatta.

Pirjo käyttää paljon kuvallista materiaalia työssään lasten kanssa toimiessaan. Pirjon työpaikalla Hongon päiväkodissa kuvakommunikaatio on laajasti käytössä varhaiskasvatuksen arjessa osallisuuden toteutumisen tukemisessa. Kuvia käytetään lasten kanssa puheen tukena esimerkiksi siirtymätilanteissa, kielellisen kehityksen ja oppimisen tukena, toiminnan jäsentämisessä, ohjaamisessa ja valitsemisessa. Kuvien kautta sekä lapset että huoltajat ymmärtävät varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöä, tavoitteita sekä oppivat suomen kielen sanastoa.

5.4 Muita kommunikoinnin tukimenetelmiä varhaiskasvatukseen

5.4.1 Tulkki

Laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) ja hallintolaissa (434/2003) kirjoitetaan, että mikäli maahanmuuttaja ei osaa tai ei tule ymmärretyksi suomen tai ruotsin kieltä käytettäessä, on viranomaisen huolehdittava tulkitsemisesta ja kääntämisestä, mikäli kyseessä on viranomaisista lähtevä asia. Laki mahdollistaa asian tulkitsemisen ja kääntämisen sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttaja asian laatuun nähden riittävästi ymmärtää. Kielilaki (423/2003) määrää, että tällaisessa tapauksessa viranomaisen on järjestettävä maksuton tulkkaus, jolle se itse huolehdi tulkkauksesta. Cheatham (2011, s. 78) kirjoittaa artikkelissa, että tulkilla on suuri rooli vuorovaikutuksen onnistumisessa ja että tulkki on usein ainoa linkki kasvattajien ja huoltajien välillä. Varhaiskasvatuksen maahanmuuttajatyön kehittämisjaosto (2007, s. 31) selvityksessään toteaa, että hyvät ja asianmukaiset tulkkaus- ja käännöspalvelut

mahdollistavat tasavertaisen asioimisen viranomaisten kanssa ja takaavat oikeusturvan sekä asiakkaalle että työntekijälle. Viranomaisen antama palvelu voi aina olla parempaa kuin mitä lain määrittämä minimitaso on (Rönneberg, 2020, s. 13). Ei siis ole väärin varmistaa kaikkien oikeus tulla kuulluksi ja ymmärretyksi esimerkiksi tulkin avulla silloinkin, kun laki ei siihen velvoittaisi. Hongon päiväkodissa tulkkia käytetään yleensä varhaiskasvatuksessa tehtäessä maahanmuuttajahuoltajien kanssa heidän lapselleen varhaiskasvatussuunnitelmaa tai pidettäessä jotain muuta palaveria lapsen asioihin liittyen.

Suomessa toimii paljon erilaisia tulkkaus- ja käännöspalveluyrityksiä, mutta silti aina ei välttämättä lähialueella ole saatavissa juuri omalle kielelle tulkkauspalvelua (Kotoutumisen osaamiskeskus, i.a.-a). Tällöin on mahdollista käyttää myös etätulkkausta, jos ei vaadita tulkin henkilökohtaista läsnäoloa (Kotoutumisen osaamiskeskus, i.a.-b). Näitä viestintämenetelmiä ovat esimerkiksi puhelin sekä video- ja verkkoyhteys. Tällaisissa tapauksissa kaikki ihmiset eivät ole samassa tilassa eikä silloin asiakkaan ja tulkin kehonkieli välity niin hyvin kuin fyysisessä kohtaamisessa. Kotoutumisen osaamiskeskus (i.a.-b) kehottaakin varmistamaan, että jokainen osaa käyttää laitteita ja että kiinnitetään huomiota äänenvoimakkuuteen, selkeyteen ja tauotukseen sekä puheenvuorojen jakamiseen.

5.4.2 Piirtäminen

Piirtäminen auttaa tukemaan puhuttua viestintää ja toimii samalla tavoin kuin valmiit kuvat (Kehitysvammaliitto, 2020c). Menetelmiä ovat puheen rytmisessä piirtäminen, nopea piirrosviestintä ja pikapiirros. Merikoski (2020) kertoo esimerkkinä puheen rytmisessä piirtämisestä sellaisen, kun päiväkotimaailmassa satua kerrottaessa piirretään tarina yhtä aikaa puheen rytmisessä.

Merikoski (2020) kirjoittaa, että nopeaa piirrosviestintää käytetään, kun muita viestinnän apuvälineitä tai keinoja ei ole saatavilla. Hänen mukaansa tärkeää on käyttää kysymysmerkkiä, koska piirrosviestintä perustuu avoimiin kysymyksiin. Kehitysvammaliitto (2020d) lohduttaa kirjoittaessaan, että nopeaan piirrosviestintään ei tarvita erityisiä lahjakkuuksia, koska piirroset käydään aina puhuen läpi.

Kehitysvammaliitto (2020e) selvittää pikapiirrosta siten, että siinä piirretään kaksi vaihtoehtoa ja kysymysmerkki. Vaihtoehdot voidaan nimetä kirjoittamalla kuvien yläpuolelle nimet. Näistä

vaihtoehtoista valitsee vastapuoli jonkun vaihtoehdon. Mikäli hän osoittaa kysymysmerkkiä, niin jatketaan piirtämistä antamalla seuraavat kaksi vaihtoehtoa.

5.4.3 Sanaton viestintä

Sanaton viestintä sisältyy vuorovaikutukseen eivätkä sanat riitä poistamaan sitä viestiä, mitä keho viestittää (Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, i.a.). Mikäli hymyilee, mutta keho viestii aivan muuta, tällöin ristiriitaisen viestin vastaanottaja valitsee kehon antaman sanoman (mt.). Tähän sanattomaan viestintään kuuluvat esimerkiksi äänenkorkeus, -voimakkuus ja -sävy, puhenopeus ja intonaatio eli äänenkorkeuden vaihtelut, eleet, ilmeet ja asento, katsekontakti, kosketus, pukeutuminen ja ulkoasu (mt.). Jääskinen (2020) lisää tähän non-verbaaliin listaan vielä mm. hengityksen rytmin ja syvyyden.

Vilpa (2018) kirjoittaa sanattomasta viestinnästä, että se voi olla harkittua, tiedostettua tai täysin tiedostamatonta. Hän myös lisää, että viestin voi tulkita eri tavoin, kuin mitä viestijä on sen tarkoittanut. Tämän hän kertoo tapahtuvan herkästi eri kulttuureista tulevien välillä tapahtuvaksi, kun esimerkiksi tilankäyttö, pukeutuminen tai katsekontaktin ottaminen voidaan tulkita eri tavoin. Hänen mukaansa esimerkiksi suora katsekontakti voidaan tulkita joissain Aasian maissa röyhkeäksi ja hyökkääväksi.

5.4.4 Käännössovellukset

Erilaisia kielenkääntäjäsovelluksia on nykyään saatavissa älypuheliin. Nämä sovellukset auttavat käyttäjää kääntämään puhetta tai kirjoitusta omalle kielelle. Solla (2020) kuitenkin huomauttaa, että näihin ilmaisiin käännössovelluksiin ei aina kannata luottaa, eikä varsinkaan, kun kyseessä on pieni kieli kuten suomi.

Solla (2020) esittelee kaksi ilmaista sovellusta eli Google Kääntäjän ja Microsoftin Translato-
rin. Näitä voi myös käyttää nettiselaimessa, jolloin sovellus ei vie tilaa puhelimesta, mutta sovelluksessa on enemmän toimintoja ja sitä voi käyttää myös ilman verkkoyhteyttä. Hän toki heti huomauttaa, että ilmaissovelluksissa on syytä muistaa tietoturvariskit eli henkilötietoja tai liikesalaisuuksia ei kannata sisällyttää teksteihin. Molemmat sovellukset sisältävät useita kieliä.

Solla (2020) avaa tekstissään sovellusten toimintoja. Hän kehottaa puhumaan selkeästi asiat eli aina ei tarvitse asiaa kirjoittaa. Myös keskustelua voi käydä sovellusten avulla, mutta se täytyy käydä rauhallisesti. Aina sovellus ei tokikaan käänne puhetta ja tekstiä ihan niin kuin olisi toivonut. Myös erilaiset ryhmälivekeskustelut voi käydä erilaisten sovellusten kautta. Tämä toki vaatii sen, että kaikilla on sama sovellus käytössä. Käännös on mahdollista saada niin tekstinä kuin puhuttunakin. Tämä auttaa myös kielen opiskelussa ja opettaa ääntämistä. Solla kertoo vielä vinkin Google Kääntäjästä. Sovellus sisältää mahdollisuuden käsin kirjoitukseen, ja se tunnistaa yllättävän hyvin huonoakin käsialaa. Tämä auttaa esimerkiksi, kun näppäimistöissä ei ole kyrillisiä kirjaimia. Ja vielä viimeiseksi, tällä sovelluksella on mahdollista kääntää älypuhelimien kameralla kuvasta teksti suoraan halutulle kielelle.

Ilmaisten sovellusten lisäksi on olemassa useita maksullisia ja siten myös kieliopillisesti laadukkaampia sovelluksia. Oppilaitoksessamme on opiskelijoiden käytössä MOT sanakirjat, jota voi käyttää apuna myös virallisempien asiakirjojen käännöksiin. Ilmaissovellukset eivät ole tähän tarkoitukseen sellaisia, joita uskaltaisi käyttää.

Varhaiskasvatuksessa ei ole aina saatavilla tulkkia äkillisiin keskustelutilanteisiin eikä vaihtoehtoisilla viestinnän keinoilla päästä yhteiseen ymmärrykseen asiasta. Tällöin puhelimissa olevat kääntäjät saattavat auttaa ja asia tulee ymmärretyksi. Molempien osapuolten täytyy kuitenkin ymmärtää, että käännös ei välttämättä ole sana sanasta oikein ja asian sisäistäminen täytyy tilanteessa varmistaa jotenkin, esimerkiksi esittämällä vastakysymys.

6 KUVALLINEN OPAS VUOROVAIKUTUKSEN TUEKSI

Tässä luvussa käymme läpi kehittämistyön prosessia (Taulukko 2) eli sitä, miten opas on muokkaantunut lopulliseksi versioksi. Kerromme mistä aiheet ovat tulleet sekä millaisen aika-
taulun prosessi on meiltä vaatinut. Opas esiteltiin yhteistyössä mukana olleille huoltajille sekä annettiin koekäyttöön Hongon päiväkotiiin palautteen saamiseksi ennen lopullisen version luovuttamista koko Kankaanpään varhaiskasvatukselle.

Taulukko 2. Kehittämistyön prosessi.

AJANKOHTA	OSALLISET	TOIMINTA	SEURAUS
Kesäkuu 2021	Varhaiskasvatus-päällikkö, kasvattajat	Toive oppaasta ja aiheen ideointi	Opinnäytetyösuunnitelma
Syyskuu 2021	Varhaiskasvatus-päällikkö	Yhteistyösopimus	Kysymyksen suunnittelu kasvattajille ja huoltajille
Syyskuu 2021	Kasvattajat	Kehittämishetket 2 kertaa. Aiheen esittely palaverissa, jaettu tiedote tutkimuksesta sekä kysymykset pohdittavaksi. Keskustelua oppaan teemoista ja ulkoasusta.	Toiveena oppaaseen hoitoaikojen ilmoittaminen, säänmukainen pukeutuminen. Lisäksi päivärytmi ja infoa neuvolotoiminnasta. Oppaan alustavaa suunnittelua Canva-ohjelmalla
Lokakuu-marraskuu 2021	Huoltajat	Kehittämishetket 6.kertaa. Aiheen alustaminen. Keskustelua aiemmin annettujen kysymysten pohjalta	Aiheen alustaminen, tiedotteen ja kysymysten anto. Toiveena oppaaseen tietoa vaatuksesta, päivärytmistä, hoitoajoista ja toimintatuukoista.
Lokakuu 2021	Kasvattajat	Kehittämishetkessä alustavan suunnitelman esittely	Toiveena varhaiskasvatuskeskustelu ja lapsen sairastaminen oppaaseen.
Marraskuu 2021	Kasvattajat	Kehittämishetket 3 kertaa. Esitellään ensimmäinen vedos oppaasta. Toiveena sivunumerojen poisto, osin selkeämmät kuvat. Papunetin kuvat vaihdetaan PCS-kuviin, fontin ja tekstivärien muuttaminen	Luovutaan sivunumeroista, selkeä teksti ja selkeät kuvat. Otettiin itse uusia kuvia. Muutettiin oppaan ulkoasua selkeämmäksi.
Marraskuu 2021	Ohjaava opettaja, varhaiskasvatuspäällikkö	Oppaan lähettäminen arvioitavaksi	Ohjauksen perusteella lisätään Käyttäjälle-otsikko. Kuvien ja tekstin muokkausta selkeämmäksi. Päiväryhmiin lisätään vuorohoidon osuus.
Joulukuu 2021	Kasvattajat	Kehittämishetket 2 kertaa. Valmistuvan oppaan esittelyä.	Muokattiin päivärytmiä toiveiden mukaisesti. Otsikkofontin väri muokattiin. Lisättiin yhteistyösivu.
Joulukuu 2021	Huoltajat	Kehittämishetket 4 kertaa.	Ei toiveita tässä vaiheessa.
Joulukuu 2021	Kääntäjät	Käännökset venäjäksi ja englanniksi	
Joulukuu 2021	Varhaiskasvatus-päällikkö, ohjaava opettaja	Valmiin oppaan lähettäminen hyväksyttäväksi	Jaetaan opas ryhmiin koekäyttöön sekä esitellään yhteistyössä mukana olleille huoltajille.

Tammikuu 2022	Varhaiskasvatuspääällikkö, kasvattajat, huoltajat	Palautteen kerääminen koekäytössä olleesta oppaasta.	Muokkaukset oppaaseen toiveiden mukaisesti. Lisättiin aiheet ruokailusta, vapaapäivistä sekä arkipyhien hoitoajasta.
Helmikuu 2022	Varhaiskasvatuspääällikkö	Valmiin oppaan luovutus Kancaanpään kaupungille.	

6.1 Kehittämistyön sisällön kartoittaminen

Tässä opinnäytetyössä esittelimme alussa kaksi laajaa opinnäytetyön kehittämistavoitetta. Tavoitteisiin sisältyy eri osa-alueita, joita kartoitimme useissa kehittämishetkissä huoltajien ja kasvattajien kanssa. Halusimme selvittää, minkälaisesta sisällöstä molemmat osapuolet hyötyisivät eniten. Sekä huoltajat että kasvattajat lähtivät kehittämistyöhön innolla mukaan ja kokiivat kehittämistyön erittäin tarpeelliseksi. Pirjo osallistui kehittämishetkiin, koska työskenteli päiväkodissa ja päiväkotiin ei ulkopuolisia otettu covid-19-pandemian vuoksi. Kehittämishetkien ajankohta sovittiin etukäteen ja niissä työstiin opasta. Pirjo kirjasi kehittämishetkistä muistiinpanoja ja lisäksi ryhmät pohtivat asioita kirjoittaen pohdintojaan paperille.

Ensimmäinen tavoitteemme oli selvittää, millaista tietoa maahanmuuttajaperheet toivovat suomalaisesta varhaiskasvatuksesta, mitkä asiat he ovat kokeneet haasteellisiksi ymmärtää ja missä asioissa kuvallinen opas olisi voinut olla tukena. Näitä asioita selvitimme syksyllä 2021 keskustelemalla kuuden huoltajan kanssa, joilla oli jo pidempi aika lapsen varhaiskasvatuksen aloituksesta. Yhteisen kielen puuttuminen rajoitti keskustelua ja väärinymmärrysten mahdollisuus kasvoi. Tämän vuoksi keskustelimme lähinnä heidän kanssaan, jotka osasivat jo hieman suomea. Tulkkia emme hankkineet näihin tilanteisiin, koska läsnä olevan tulkin saaminen on hankalaa ja puhelintulkkauskin on kallista. Kehittämishetket huoltajien kanssa kestivät n. 20–30 minuuttia. Keskusteluita ei nauhoitettu, mutta muistiinpanot tehtiin. Tuloksia ei yksilöidä, vaan ne esitetään yhteisenä koontina, jotta tietosuoja ei vaarannu eikä huoltajia tunnisteta (kuvio 11).

Kehittämishetkien kysymykset maahanmuuttajahuoltajille:

- Mitkä asiat ovat tuntuneet vaikeilta esimerkiksi lapsen aloittaessa päiväkodissa?
- Mistä asioista olisit toivonut enemmän tietoa?
- Onko jokin asia sinulle epäselvää Suomessa? Mikä?
- Mitä asioita haluaisit kasvattajien kertovan kaikille perheille, kun lapsi aloittaa päiväkodissa?

- Pukeutuminen
- Päivärytmi
- Hoitoaikojen ilmoittaminen
- Suomen neuvolajärjestelmä
- Varhaiskasvatuskeskustelut
- Ruokailu
- Poissaolot
- Vapaapäiväkäytäntö
- Tietoa sovelluskaupoista

Kuvio 11. Maahanmuuttajahuoltajien toiveita oppaan sisältämistä aiheista.

Kehittämishetket maahanmuuttajahuoltajien kanssa pidettiin Hongon päiväkodin tiloissa yhteisesti sovittuna aikana. Huoltajille jaettiin kehittämishetken ajankohtaa sopiessa suomen- tai venäjänkielinen tutkimuksesta kertova tiedote, jossa oli aiheesta kysymyksiä etukäteen pohdittavaksi. Kysymykset liittyivät huoltajien kokemuksiin varhaiskasvatuksen arjessa ilmeneistä ongelmista. Huoltajille on suuri haaste suomen kielen osaamattomuus ja tämän vuoksi vuorovaikutus on haasteellista. Kokemus oli, että he vain toivat lapsen hoitoon ja hakivat pois ilman kuulumisten vaihtoa. Kehittämishetkillä ilmeni, että useat huoltajat kokivat lasten pukeamisen Suomen sääolosuhteisiin haasteelliseksi. Erityisesti välikausivaateet sekä kostean kelin vaatteet olivat huoltajille entuudestaan tuntemattomia. Myös päivärytmi ja hoitoaikojen ilmoittaminen olivat tuntuneet alussa hyvin monimutkaisilta. Lisäksi kuntaliitoksen myötä hoitoaikojen ilmoittaminen siirtyi sähköiseen järjestelmään, ja huoltajat kokivat puhelimeen ladattavan sovelluksen käyttämisen aluksi hankalaksi. Suomalainen neuvolajärjestelmä ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen ovat ainutlaatuisia asioita ja huoltajien mukaan ne ovat hyvin erilaisia monissa muissa maissa. Huoltajat mielsivät asioiden liittyvän johonkin ongelmaan ennen kuin ymmärsivät, että nämä koskevat Suomessa jokaista lasta. Esimerkiksi eräs huoltaja kertoi, että heidän kotimaassaan päiväkotiin mennään keskustelemaan vain, kun on jotain erityistä huolta lapsesta. Tämän vuoksi haluamme oppaassamme korostaa, että Suomessa varhaiskasvatuskeskustelu käydään kaikkien lasten huoltajien kanssa. Lopulta oppaan jo lähdettyä koekäyttöön yksi perhe esitti toiveen, että oppaaseen lisättäisiin aiheiksi vielä ruokailu ja vapaapäivät.

Toisena tavoitteenamme oli selvittää, mitkä asiat varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee haasteellisiksi selittää maahanmuuttajaperheille suomalaisesta varhaiskasvatuksesta ja mihin asioihin he toivovat tukea kuvallisesta oppaasta. Näistä asioista keskustelimme Hongon

päiväkodin kasvattajien kanssa yhteensä kahdeksassa kehittämishetkessä. Kasvattajat olivat myös aktiivisia oppaan sisällön suunnittelemisessa ja kehittämisessä. Kasvattajien toiveita oppaasta havainnoidaan kuviossa 12.

Kehittämishetkien aiheita Hongon päiväkodin kasvattajille:

- Mitä asioita toivoisitte kuvallisen oppaan sisältävän? Esimerkiksi teemat voivat sisältää arkisiin toimintoihin, vaatetukseen, sairastamiseen, hoitoaikojen ilmoittamiseen ja neuvolajärjestelmään liittyviä asioita.
- Oppaan käytettävyys: Minkä kokoisen ja laajuisen oppaan haluatte, millaisia saisivat olla väritys ja kuvat? Mitä muita huomioita ulkonäöllisesti ja mitkä seikat lisäävät oppaan käytettävyyttä?
- Mitkä asiat ovat kokemuksenne mukaan tuntuneet huoltajista vaikeilta ymmärtää yhteisen kielen puuttuessa?
- Mitkä asiat ovat tuntuneet teistä kasvattajina vaikeilta selittää yhteisen kielen puuttuessa?

- Säänmukainen pukeutuminen
- Hoitoaikojen ilmoittaminen
- Lapsen sairastaminen
- Päivärytmi
- Suomen neuvolajärjestelmä
- Varhaiskasvatussuunnitelma
- Yhteistyöhön kannustaminen
- Vapaapäiväkäytäntö
- Arkipyhät
- Oppaan koko A5
- Selkeät kuvat, runsaat värit
- Selkeä teksti
- Sivujen värierot teemoittain
- Tiivis kokonaisuus

Kuvio 12. Kasvattajien toiveita oppaan sisällöstä

Oppaan sisältöä kartoittavat kehittämishetket kasvattajien kanssa pidettiin Hongon päiväkodin tiloissa yhteisesti sovittuina aikoina, jotka usein olivat viikkopalaverien yhteydessä syys-

marraskuun 2021 välisenä aikana. Kehittämishetkissä oli koolla kasvattajia vaihtelevasti kolmesta eri ryhmästä. Kasvattajille jaettiin ensimmäisessä kehittämishetkessä tiedote tutkimuksesta. Jokaiseen ryhmään jaettiin paperi, jossa oli edellä olevat kysymykset pohdittavaksi. Näiden pohdintojen tavoitteena oli tuottaa opas, joka olisi riittävän kattava, helppokäyttöinen ja toiveiden mukainen. Koska opas tulisi koko Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuksen käyttöön, varmistimme oppaan sisällön Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuspäälliköltä.

Lähes kaikilla Hongon päiväkodin kasvattajilla on takanaan pitkä työhistoria vieraskielisten lasten ja perheiden parissa ja tästä syystä heillä on vahva tietämys myös siitä, mitkä teemat tulevat oppaassa olemaan käytetyimmät. Pohdintojen tuloksena oli, että kasvattajat kokivat oppaan sisällön tärkeimmiksi asioiksi säänmukaisen pukeutumisen sekä hoitoaikojen ilmoittamisen. Muita esiin nousseita aiheita olivat lapsen sairastamiseen liittyvät asiat, päivärytmin sisältö, Suomen neuvolajärjestelmä ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen sekä yhteistyöhön kannustaminen.

Oppaan sisältämien teemojen lisäksi yksi aihe kasvattajien kanssa pidetyillä kehittämishetkillä oli oppaan käytettävyys. Kysyimme toiveita oppaan koosta, laajuudesta, väreistä sekä kuvista. Kysyimme myös ajatuksia muihin ulkonäöllisiin seikkoihin sekä siihen, mitkä asiat voisivat lisätä oppaan käytettävyyttä. Kooksi varmistui kasvattajien yhteisestä näkemyksestä hyvin nopeasti A5. Kankaanpään varhaiskasvatuksella ja Hongon päiväkodilla on muutama muukin esite ja opas samassa koossa, ja tämä koko on todettu käteväksi käyttää. Kasvattajat toivoivat meidän käyttävän oppaassa selkeitä kuvia ja runsaasti värejä. Tekstin toivottiin olevan selkeää suomea. Kasvattajat miettivät kehittämishetkillä, helpottaako oppaan luettavuutta ja käytettävyyttä paremmin sivunumerointi vai sivujen värierot teemoittain. Jälkimmäinen vaihtoehto valittiin yhteisestä päätöksestä. Vuorovaikutustilanteet tulevat usein ennalta arvaamatta ja siksi on tärkeää, että haluttu sivu ja materiaali löytyy oppaasta nopeasti. Kasvattajat painottivat, että eivät toivo oppaasta tulevan liian laajaa kokonaisuutta, josta mahdollisesti olisi vaikea löytää haluttu teema.

6.2 Oppaan toteutus

Olemme tehneet taulukkoon 2 tarkemman kuukausittaisen prosessikuvauksen oppaasta, ja listanneet taulukkoon muutostoiveet sekä muutokset. Lähdimme suunnittelemaan kuvallista opasta alkuvaiheen kehittämishetkillä saadun tiedon pohjalta ja saimme hyvin nopeasti selville oppaaseen toivottuja teemoja. Aloitimme oppaan suunnittelun Canva-ohjelmalla, johon

jouduimme kouluttautumaan. Opimme kuitenkin nopeasti käyttämään sitä. Syys-joulukuussa 2021 Pirjo toteutti kehittämishetkiä Hongon päiväkodissa ja muokkasimme suunnitelmaamme näillä kehittämishetkillä nousseiden ajatusten pohjalta. Oppaan ensimmäinen vedos valmistui arvioitavaksi ja muokattavaksi marraskuussa 2021. Lähetimme oppaan arvioitavaksi ohjaajallemme sekä Kankaanpään varhaiskasvatuspäällikölle. Heiltä tuli muokausehdotuksia ja teimme ehdotetut muokkaukset oppaaseen.

Etsimme internetistä kuvia ja osan kuvasimme itse. Ensin laitoimme päivärytmisivuille Papunetin kuvia, mutta nämä muutettiin erään kehittämishetken jälkeen toisiksi kuviksi. Toive päivärytmiin käytettävistä kuvista nousi henkilöstöltä ja selvitimme kuvien käytön luvanvaraisuutta Satasairaalan puheterapeutilta. Henkilöstö toivoi oppaassa käytettävän Kankaanpään varhaiskasvatuksessa käytössä olevia PCS-kuvia (Picture Communication Symbols). Puheterapeutti kertoi, että voimme käyttää kuvia Kankaanpään kaupungin alueelle tuleviin oppaisiin, koska kaupunki on ostanut lisenssin kuvaohjelman käyttöön (M. Rautava, henkilökohtainen tiedonanto, 29.11.2021). Muut oppaan kuvat eivät vaatineet käyttöilupia, koska ovat itse ottamiamme tai ovat verkosta vapaasti käytettävissä.

Covid-19-pandemia rajoitti meidän molempien yhteisiä vierailuja päiväkodissa. Kuitenkin joulukuun alussa 2021 saimme luvan käydä yhdessä esittelemässä opasta Hongon päiväkodissa. Pidimme kehittämishetket kolmen ryhmän kasvattajien kanssa. Muokkasimme jälleen opasta toiveiden mukaisesti lisäämällä sivun aiheesta yhteistyö ja muuttamalla ulkoasua. Näiden muokkausten jälkeen lähetimme oppaan Kankaanpään varhaiskasvatuspäällikölle ja ohjaajallemme hyväksyttäväksi. Palautteen jälkeen opas annettiin Hongon päiväkotiin koekäyttöön neljän viikon ajaksi ja esiteltiin yhteistyössä mukana olleille huoltajille.

6.3 Arviointi ja palaute

Pyysimme tammikuussa 2022 palautetta oppaasta huoltajilta ja Hongon päiväkodin kasvattajilta tekemiemme arviointikysymysten avulla (Liitteet 3 ja 4). Toivoimme arviointikysymyksissä huomioita oppaan kuvien soveltuvuudesta, oppaan ulkoasusta ja mahdollisesti lisättävistä aiheista. Lisäksi mahdollistimme vapaan palautteen antamisen. Kysyimme kasvattajilta vielä, millaisissa tilanteissa opasta on käytetty ja miten opas on tukenut vuorovaikutusta. Opas oli tällöin ollut neljän viikon ajan koekäytössä. Heti koekäytön alkuaikana saimme yhdeltä huoltajalta toiveen lisätä oppaaseen aiheet ruokailusta ja vapaapäivistä. Palautetta kerätessä

yhden ryhmän kasvattajat toivoivat aiheeksi lapsen oikeuden vapaapäiviin sekä tietoa arkipyhien hoitoajasta. Yksi huoltaja toivoi kuvallista vinkkiä siitä, mistä sovelluksen saa ladattua puhelimeen. Opasta oli käytetty Hongon päiväkodissa esimerkiksi talvipakkasella tarvittavan välivaatetuksen selventämiseen. Palautteen mukaan kasvattajat kokivat helpoksi näyttää oppaan kuvien avulla, mitä lapsi tarvitsee. Sekä huoltajat että kasvattajat kokivat oppaan ulkoasun selkeäksi, kätevän kokoiseksi ja mukavan värikkääksi. Kaikki palautteen antajat kokivat kuvien tukevan hyvin tekstiä ja kertovan aiheen sisällön. Huoltajat olivat iloisia oppaasta ja kertoivat sen tulevan tarpeeseen. Myös kasvattajat kokivat oppaan tarpeelliseksi ja kertoivat, että tulevat varmasti käyttämään sitä tulevaisuudessa. Eräs huoltaja toivoi, että opas jaettaisiin vieraskieliselle perheelle kotiin.

Teimme palautteen mukaiset muokkaukset oppaaseen. Lisäsimme tietoa ruokailusta, lapsen vapaapäivistä ja arkipyhistä sekä tiedon sovelluskaupoista, joista hoitoaikojen ilmoittamiseen käytetyn sovelluksen voi ladata puhelimeen. Lähetimme oppaan luettavaksi ja hyväksyttäväksi Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuspäällikölle. Häneltä saamamme hyväksynnän jälkeen opas oli valmis (Liite 5).

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyössämme oli kaksi kehittämistehtävää, joista toisessa huomioitiin maahanmuuttajien ja toisessa varhaiskasvatuksen henkilöstön näkemykset kuvallisen oppaan sisällöstä. HavaitSIMME, että kasvattajien ja maahanmuuttajien kokemukset ongelmakohtista olivat hyvin yhtenevät. Esimerkiksi pukeutuminen Suomen sääolosuhteisiin oli koettu pulmalliseksi. Varhaiskasvatuslaki (540/2018) velvoittaa varmistamaan lapselle turvallisen ja terveellisen varhaiskasvatusympäristön, johon esimerkiksi Suomen sääolosuhteisiin soveltuva vaatetus kuuluu. Myös hoitoaikojen ilmoittaminen koettiin tärkeäksi aiheeksi saada oppaaseen. Pitkällä aikavälillä pidetyt useat kehittämishetket kannustivat osapuolia pohtimaan asioita yhä uudelleen. Koemme saaneemme asioista kattavaa tietoa tiiviin yhteistyön kautta. Johtopäätöksenä esitämme, että yhteistyötä helpottaa kaikkien osapuolten innostunut asenne, pitkäjänteisyys ja motivaatio kehittää oppaasta mahdollisimman hyvää.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH, 2018, s. 10) korostetaan huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä. Varhaiskasvatuslaki (540/2018) velvoittaa kunnan järjestämään huoltajille ohjausta ja neuvontaa käytettävissä olevista varhaiskasvatuspalveluista. Huoltajille on myös annettava säännöllisesti mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin (mt.). Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman mukaan perheiden tulee saada varhaiskasvatuksen alkaessa tietoa esimerkiksi toiminnan sisällöstä sekä käytännöistä (Kankaanpään kaupunki, 2019, s. 18). Tekemässämme oppaassa huomioidaan edellä mainitut asiat. Johtopäätöksenä esitämme, että tekemämme opas tukee ja mahdollistaa kasvattajien ja vieraskielisten huoltajien välistä kasvatusyhteistyötä antamalla tietoa toiminnan sisällöistä ja käytännöistä kuvien sekä käännosten avulla.

Oppaan luettavuuteen ja saavutettavuuteen liittyviä asioita on harkittu tarkasti kehittämishetkillä eri osapuolten kanssa. Lamminmäki (2020, s. 34) neuvoo kirjoittamaan selkotekstin isolla rivivälillä sekä helposti luettavalla ja suurikokoisella fontilla. Lisäksi hän suosittelee käyttämään kirjoitetun tekstin rinnalla kuvia havainnollistamaan sisältöä. Oppaassamme olemme huomioineen Lamminmäen neuvot, vaikkakaan teksti ei ole selkokieltä vaan selkeää kieltä. Esimerkiksi riviväli, fontti ja sen koko, selkeä teksti kolmella eri kielellä, kuvat ja värien käyttö vaikuttavat huomattavasti oppaamme luettavuuteen. Jokainen kuva on harkiten valittu, jotta se helpottaisi mahdollisimman hyvin viestin ymmärtämistä. Toivomme, että opas rohkaisee vuorovaikutukseen ja antaa siitä myönteisen sekä palkitsevan kokemuksen.

Saavutettavuutta lisäisi se, että opas olisi helposti myös huoltajien saatavilla. Eräs huoltaja esitti toiveen oppaan jakamisesta vieraskielisille, jotta he voisivat rauhassa tutustua asioihin ja tarkistaa niitä tarvittaessa. Kankaanpään kaupungin toive oli saada opas varhaiskasvatuksen kasvattajien käyttöön, mutta näemme huoltajan esittämän toiveen kehittämisen arvoisena. Opas voisi olla esimerkiksi sähköisessä muodossa Kankaanpään varhaiskasvatuksen internetsivuilla lisäten saavutettavuutta. Oppaan koekäytön jälkeen kaikki osalliset olivat tyytyväisiä sen sisältöön ja käytettävyyteen. Johtopäätöksenä voimme todeta, että huomioimamme tekniset seikat oppaan kuvissa ja teksteissä selkeyttävät vuorovaikutusta yhteisen kielen puuttuessa.

Sosiaalialan kompetensseja ovat muun muassa eettinen osaaminen ja asiakastyön osaaminen. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia (i.a.-b) kertoo, että sosionomin velvollisuutena on varhaiskasvatuksessa vahvistaa lapsen ja perheen osallisuutta erilaisissa vuorovaikutus- ja yhteistyötilanteissa. Tekemämme opas tukee edellä mainittuja asioita mahdollistamalla paremman ymmärryksen varhaiskasvatukseen liittyvistä asioista kuvien avulla. Olemme mahdollistaneet maahanmuuttajaperheiden osallistumisen oppaan suunnitteluun ja muokkaukseen. Opasta on suunniteltu ja muokattu myös eri ammattiryhmien edustajien kesken tiimityössä. Olemme tyytyväisiä, että päätimme ottaa kehittämistyöhön mukaan sekä huoltajat että kasvattajat. Johtopäätöksenä voimme todeta, että kaikkien osapuolten kokemat pulmakohdat varhaiskasvatuksen arjessa yhteisen kielen puuttuessa ovat saman sisältöiset. Lisäksi voimme todeta, että kaikki osapuolet osallistuivat innolla kehittämishetkiin ja kokivat prosessiin osallistumisen positiivisena.

Kulttuurisen moninaisuuden huomioiminen on esimerkiksi erilaisten katsomusten, uskontojen, kielten ja tapojen hyväksymistä sekä kunnioittamista. Bennettin mallin mukaisesti kommunikointi eri kulttuureista tulevien ihmisten välillä helpottuu ihmisten oppiessa interkulttuurista sensitiivisyyttä (IDRinstitute, 2014). Halme ja Vataja (2011, s. 97) toteavat, että varhaiskasvattajan omaan ajatteluun vaikuttavat esimerkiksi hänen omat ihmiskäsityksensä. He (s. 99) jatkavat, että mikäli ihminen ei ole tietoinen omasta kulttuuristaan, saattaa hän kokea vieraat kulttuurit uhkana. Kasvattajan tulisi tiedostaa oma kulttuurisen osaamisen tasonsa. Ennakkokäsitysten muuttamiseen auttaa niiden tunnistaminen.

Berryn nelikenttäteorian mukaan integraatio eli kotoutuminen on tavoiteltavin vaihtoehto (Halme & Vataja, 2011, s. 67). Huoltajille on tärkeää välittää tunne siitä, että heitä pidetään tärkeinä, heidän yhteistyötään arvostetaan ja he ovat tervetulleita osaksi varhaiskasvatuksen

arkea (Heinonen ym., 2016, s. 229). Kasvattajien täytyisi pystyä luomaan avoin ja kannustava ilmapiiri, mutta se edellyttää interkulttuurisen sensitiivisyyden oppimista Bennettin mallin tapaisesti. Tällöin he pystyvät tukemaan maahanmuuttajan kotoutumista, kuten Berryn nelikenttäteoriassa kuvataan. Johtopäätöksenä esitämme, että tekemämme opas helpottaa kasvattajaa kohtaamaan vuorovaikutustilanteita ja näin mahdollistaa oman kasvunsa interkulttuurisen sensitiivisyyden portailla. Lisäksi esitämme johtopäätöksenä, että opas tulee tukemaan maahanmuuttajahuoltajien osallisuuden kokemista, joka auttaa heitä kotoutumisprosessissa. Opasta tehdessämme olemme huomioineet kaikkien osapuolten kokemuksia, ja tietämystä asioista sekä kunnioittaneet niitä. Toivomme tämän lisännen osapuolten osallisuutta samalla vähentäen marginaalisuutta.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian (i.a.-a) verkkosivuilla olevassa ammattieettisessä valassa on koottu hyvin yhteen kaikki, mitä ammattilaisen täytyy etiikasta osata sosiaalialalla toimiessaan. Valassa sitoudutaan ihmisyyden kunnioittamiseen sekä asiakkaan ihmisoikeuksien ja ihmisarvon puolustamiseen. Lisäksi siinä sitoudutaan sosiaalisen toimintakyvyn, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämiseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Vala velvoittaa sosiaalialan ammattihenkilöä noudattamaan säädöksiä asiakkaan asemasta, oikeuksista sekä asiakastietojen käsittelystä. Valaan sisältyy myös velvollisuus ilmoittaa ammattitoiminnassa havaituissa epäkohdista. Näemme tämän liittyvän velvollisuuteen turvata ja parantaa tasa-arvoinen varhaiskasvatus ja osallisuus myös vieraskielisille perheille. Johtopäätöksenä esitämme, että opinnäytetyömme tuotoksella voidaan lisätä maahanmuuttajaperheiden osallisuutta sekä tasa-arvoista varhaiskasvatusta Kankaanpään kaupungin alueella. Olemme huomioineet opinnäytetyön sekä kehittämistyön jokaisessa vaiheessa tietosuojan toteutumisen.

8 POHDINTA

Meillä tekijöillä yhteisenä ajatuksena oli tehdä opinnäytetyönämme jokin maahanmuuttajaperheiden osallisuutta tukeva tutkimus tai kehittämistyö. Opinnäytetyömme täytyi liittyä lapsiin, koska toinen tekijöistä opiskelee varhaiskasvatuksen sosionomiksi. Keväällä 2021 meillä oli ajatuksena tehdä kvantitatiivinen tutkimus maahanmuuttajaperheille aiheesta kulttuurierojen huomioiminen varhaiskasvatuksessa. Aihe kuitenkin muuttui kesällä 2021, kun Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatuksen kasvattajilta tuli toive kuvallisesta oppaasta vuorovaikutusta tukemaan. Uusi aihe tuntui meille molemmille tekijöille alusta saakka aiempaa selkeämmältä. Aiheen muutos aiheutti meille sen, että jouduimme tekemään opinnäytetyön SeAMK:n uusien ohjeiden mukaisesti. Tämä muutos tuntui aluksi haastavalta, mutta aiheen mielekkyys innosti meitä ottamaan haasteen vastaan.

Luimme monia valmistuneita opinnäytetöitä ja tutustuimme niissä olleiden oppaiden prosesseihin sekä sisältöihin. Vertailimme myös erilaisia menetelmiä tiedonhankintaan lukiessamme valmistuneita opinnäytetöitä, joissa oli vastaavanlainen tuotos kuin meillä. Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys hahmottui jo prosessin alkuvaiheessa ja teoriaa oli siitä helppo lähteä kirjoittamaan.

Kehittämistyön prosessi eteni luontevasti, mihin vaikutti suuresti se, että Pirjo työskenteli Hongon päiväkodissa. Kehittämishetkien järjestäminen sekä huoltajien että kasvattajien kanssa oli helppoa. Ainut harmi oli se, että Mari ei pystynyt osallistumaan kuin yhteen kehittämishetkeen covid-19-pandemian vuoksi. Teamsin kautta järjestettävät osallistumiset olisivat olleet mahdollisia, mutta olisivat vaatineet hyvää aikataulujen yhteensovittamista. Kehittämishetket järjestettiin päiväkodissa arjen kiireen keskellä, eivätkä niiden aikataulut olleet aina ennalta tarkasti tiedossa. Mari osallistui yhtenä päivänä kehittämishetkiin kasvattajien kanssa. Jälkikäteen pohdimme, että olisimme voineet järjestää tällöin kehittämishetkiä ulkotiloissa myös huoltajien kanssa.

Covid-19-pandemia asetti paljon rajoituksia sekä opinnäytetyön kirjoittamiselle että molempien tekijöiden osallistumiselle kehittämishetkiin Hongon päiväkodissa. Teams-yhteys mahdollisti kuitenkin sujuvan opinnäytetyön teorian kirjoittamisen sekä koko prosessin suunnittelun ja etenemisen. Molempien innostuneisuus sekä opinnäytetyön etenemisen ensisijaisuus motivoi lähes päivittäiseen työskentelyyn Teams-yhteyden välityksellä. Kirjoitimme lähes koko opinnäytetyön yhdessä. Tutustuimme toisiimme jo opintojen alussa, ja opinnäytetyön

tekeminen yhdessä tuntui luontevalta. Molempien vahvuudet nousivat työskentelyssä esille toisiaan täydentäen, ja työtä tehtiin tasavertaisesti. Yhteiset keskustelut ja pohdinnat tukivat opinnäytetyöhön liittyviä valintoja ja kaikki oli tarkkaan harkittua. Kohdatessamme vastoin käymisiä tuimme toisiamme ja autoimme jaksamaan eteenpäin. Koemme, että opinnäytetyö oli hyvä tehdä tutun, tasavertaisen parin kanssa, koska emme olleet koskaan aikaisemmin vastaavaa työtä tehneet.

Opinnäytetyön prosessi oli kokonaisuudessaan mielenkiintoinen, mieluisa, erittäin opettavainen sekä antoisa vaikkakin osaltaan myös hyvin työläs. Opinnäytetyöseminaarit olivat hyödyllisiä. Kerta toisensa jälkeen osasimme hyödyntää niitä paremmin. Saimme paljon tietoa esimerkiksi vuorovaikutukseen, kotoutumiseen ja kasvattajan interkulttuurisen sensitiivisyyden oppimiseen liittyen. Opimme opinnäytetyöprosessin aikana paljon tiedonhankinnasta, teollisesta kirjoittamisesta sekä osallisuuden, saavutettavuuden ja visuaalisuuden merkityksestä.

Molempien yhteenlaskettu työskentelyaika opinnäytetyön parissa oli toistatuhatta tuntia, ja se jakautui noin kuudelle kuukaudelle. Molemmat opiskelivat ja tekivät opinnäytetyötä päivätyönsä ohella. Onneksemme molempien muut opinnot olivat hyvällä mallilla, ja motivaatio auttoi löytämään aina tarvittavan ajan molempien kalentereista. Meillä oli kunnianhimoinen tavoite saada opinnäytetyö lähes valmiiksi vuoden ensimmäiseen opinnäytetyöseminaariin. Tämän mahdollisti määrätietoinen työskentely ja opinnäytetyön ohjaajan hyvä tuki sekä pitkäjänteinen ohjaus.

Opinnäytetyön edetessä mieleemme tuli kaksi uutta kehitysideaa. Päiväkodin arjesta voisi tehdä erilaisia videokatkelmia, joista kävisi ilmi päiväkodin arjen toimintoja. Videoissa tulisi huomioida ensisijaisesti tietosuoja-asiat sekä eettisyys. Toivoisimme tulevina vuosina aiheen ympärille erilaista kehitystyötä, jotta maahanmuuttajaperheen asema parantuisi varhaiskasvatuksessa. Uskomme, että maahanmuuttajaperheiden oikeuksien edistäminen huomioidaan tulevaisuudessa entistä paremmin. Toisena opinnäytetyön aiheena esitämme kotoutumisprosessin vertailua Berryn nelikenttäteorian mukaisesti alueilla, joissa on samaa kieltä puhuvia maahanmuuttajia paljon verrattuna alueisiin, joissa on vain vähän maahanmuuttajia. Tutkimusaiheina voisi olla esimerkiksi, onko kotoutuminen hitaampaa, kun on paljon samaa kieltä puhuvia ja he muodostavat omia yhteisöjään sekä näkykö tämä varhaiskasvatuksessa lapsen suomen kielen oppimisessa.

LÄHTEET

- Al-Mosawi, S., & Viinanen, R. (2021). *Varhaiskasvatuksen selkokielinen opas maahanmuuttajaperheille*. [AMK-opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021061315889>
- Berry, J. W. (2001). A psychology of immigration. *Journal of social issues*, 57(3), 615–631. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00231>
- Cheatham, G. A. (2011). Language interpretation, parent participation, and young children with disabilities. *Topics in early childhood special education*, 31(2), 78–88. <https://doi.org/10.1177/0271121410377120>
- Eerola-Pennanen, P. (2020). Kulttuurinen moninaisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. Hujala, & L. Turja. (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (5. p., s. 241–254). PS-kustannus.
- Hallintolaki 434/2003. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>
- Halme, K., & Vataja, A. (2011). *Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus*. Tammi.
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R., & Siimes, U. (2016). *Lasten oikeudet ja vanhempien vastuut varhaiskasvatuksessa*. PS-Kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. (15. p.). Tammi.
- Hokkanen, L. (2017). Empowerment valtaistumisen ja voimaantumisen dialogina. Teoksessa M. Mäntysaari, A. Pohjola, & T. Pösö. (toim.), *Sosiaalityö ja teoria*. PS-kustannus.
- IDRinstitute. (2014). *The developmental model of intercultural sensitivity*. <https://www.idrinstitute.org/dmis/>
- Invalidiliitto. (i.a.-a). *Esteettömyys*. Haettu 20.10.2021, <https://www.invalidiliitto.fi/esteetto-myys>
- Invalidiliitto. (i.a.-b). *Saavutettavuus*. Haettu 20.10.2021, <https://www.invalidiliitto.fi/esteetto-myys/saavutettavuus>
- Juhila, K. (2012). *Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina: Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat*. (4. p.). Vastapaino.
- Juusola, M. (2019). *Selkokielen tarvearvio 2019*. Selkokeskus. <https://selkokeskus.fi/wp-content/uploads/2021/05/Tarvearvio-2019.pdf>

- Jyväskylän koulutuskuntayhtymä. (i.a.). *Sanaton viestintä*. Haettu 22.10.2021, <https://peda.net/jao-ammattillinen/jamsa/yhteiset-opinnot/ovl20/p/ml/sanaton-viestint%C3%A4/sanaton-viestint%C3%A4>
- Jääskinen, A-M. (10.7.2020). *Sanaton viestintä on vahvempaa kuin sanat, joita sanot*. Tunne ja Taida Oy. <https://www.tunnejataida.fi/sanaton-viestinta-on-vahvempaa>
- Kangas, J., Lastikka, A-L., & Karlsson, L. (2021). *Voimauttava varhaiskasvatus: Leikkivä, osallinen ja hyvinvoiva lapsi*. Otava.
- Kankaanpään Aikuiskoulutus. (18.3.2021). Kankaanpää - Honkajoki yhdistyminen. *VT-Sanommat* (1), 6–9. <https://issuu.com/valttityopaja/docs/valttilehti1-21/7>
- Kankaanpään kaupunki (2019). *Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma*. https://www.kankaanpaa.fi/wp-content/uploads/2019/11/Kankaanp%C3%A4%C3%A4n_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma_VASU_2019.pdf
- Kehitysvammaliitto (23.6.2020e). *Pikapiirros havainnollistaa vaihtoehtoja*. Haettu 21.10.2021, <https://papunet.net/tietoa/pikapiirros-havainnollistaa-vaihtoehtoja>
- Kehitysvammaliitto. (12.12.2020b). *Kuvat kommunikoinnissa*. Haettu 21.10.2021, <https://papunet.net/tietoa/kuvat-kommunikoinnissa>
- Kehitysvammaliitto. (4.6.2020c). *Kirjoittaminen ja piirtäminen*. Kehitysvammaliitto. Haettu 21.10.2021, <https://papunet.net/tietoa/kirjoittaminen-ja-piirtaminen>
- Kehitysvammaliitto. (4.6.2020d). *Nopea piirrosviestintä*. Kehitysvammaliitto. Haettu 21.10.2021, <https://papunet.net/tietoa/nopea-piirrosviestinta>
- Kehitysvammaliitto. (8.3.2021a). *Puhetta tukeva, täydentävä ja korvaava kommunikointi eli AAC*. Kehitysvammaliitto. Haettu 21.10.2021, <https://papunet.net/tietoa/puhetta-tukeva-taydentava-ja-korvaava-kommunikointi-eli-aac>
- Kielilaki 423/2003. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>
- Kivijärvi, T. (2020). Vieras- ja monikielisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa E. Hujala, & L. Turja. (toim.), *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (5. p., s. 255–267). PS-kustannus.
- Kotimaisten kielten keskus. (i.a.). *Vieraskielinen*. Haettu 30.10.2021, https://www.kotus.fi/julkaisut/kielipolitiikkajulkaisut/kielen_asemaan_liittyvat_termit_hallinnossamme_sanasto/vieraskielinen
- Kotoutumisen osaamiskeskus. (i.a.-a). *Tulkkauksesta ja kääntämisestä on säädetty laissa*. Haettu 21.10.2021, <https://kotoutuminen.fi/kieli-ja-tulkkaus>
- Kotoutumisen osaamiskeskus. (i.a.-b). *Tulkkaus auttaa ymmärtämään*. Haettu 21.10.2021, <https://kotoutuminen.fi/ymmartaminen-ja-tulkkaus>

- Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Lamminmäki, R. (2020). Selkokieli sosiaali- ja terveysalalla. Teoksessa A. L. Karjalainen, & K. Wallenius-Penttilä (toim.), *Eri tavoin kommunikoiden kohtaaminen sosiaali- ja terveysalan työssä* (s. 27–57). Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Merikoski, H. (3.6.2020). *Piirtäminen esteettömän viestinnän keinona*. Kehitysvammaliitto. <https://tikonen.fi/aiheet/kommunikointikeinot/piirtaminen-esteettoman-viestinnan-keinona/>
- MIELI Suomen mielenterveys. (19.1.2022). *Vuorovaikutustaitoja voi oppia*. <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/ihmissuhteet-ja-vuorovaikutus/vuorovaikutustaitoja-voi-oppia/>
- Niittynen, N., & Viuha, O. (2017). *Varhaiskasvatuksen kuvallinen opas maahanmuuttajaperheille*. [AMK-opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017092515386>
- Oikeusministeriö. (i.a.). *Kielelliset oikeudet*. https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4734397/kieliesite_suomi_web.pdf/beb9d3bf-1a36-4f83-8863-ef9cd4e34460/kieliesite_suomi_web.pdf.pdf
- Ojapuska, L. (2016). *Suomalaisen varhaiskasvatuksen käytäntöjen opastaminen maahanmuuttajaperheille*. [AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016120418954>
- Opetushallitus (OPH). (19.12.2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Opetushallitus (OPH). (i.a.). *Liedon kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia*. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/9016027/varhaiskasvatus/tekstikappale/9019074>
- Peda.net. (i.a.) *Kulttuurinen moninaisuus varhaiskasvatuksessa*. Haettu, <https://peda.net/porvoo-borg%C3%A5/vtis/mm/monikulttuurisuus>
- Peda.net. (30.9.2020). *Maahanmuuttajaperheen kohtaaminen*. <https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/mvl/mk/mk3a:file/download/1603ebfc9a91f4076862f152aa7c71f542bdf743/maahanmuuttajaperheen%20kohtaaminen%2030.9.2020%20A-MV.pdf>
- Perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Petas, C., & Rantanen, K. (2021). Selkokielineen opas varhaiskasvatuksen alkuun Loviisassa. [AMK-opinnäytetyö, Laurea-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202105046928>

- Rönnerberg, M. (2020). Kielelliset ja kulttuuriset oikeudet yhdenvertaisuuden taustalla. Teoksessa A. L. Karjalainen, & K. Wallenius-Penttilä (toim.), *Eri tavoin kommunikoivien kohtaaminen sosiaali- ja terveysalan työssä* (s. 11–26). Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Salonen, K. (2013). *Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle*. Turun ammattikorkeakoulu.
- Selkokeskus (27.7.2021). *Selkokieli*. Haettu 20.10.2021, <https://selkokeskus.fi/selkokieli/>
- Solla, K. (9.12.2020). *Digitreenit: Google Kääntäjä ja Microsoftin käännössovellus taipuvat moneen – Keskustele kahdella kielellä ja opettele lausumista*. YLE. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2020/11/22/digitreenit-tarvitsetko-apua-kielten-kanssa-kaannossovellukset-taipuvat>
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia. (i.a.-a). *Ammattieettinen vala*. <https://www.talentia.fi/tyoelamainfo/ammattietiikka/ammattieettinen-vala/>
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia. (i.a.-b). *Sosionomin erityisosaaminen ja vastuut varhaiskasvatuksessa*. <https://www.talentia.fi/talentia/talentian-tavoitteet/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/sosionomin-erityisosaaminen-ja-vastuut-varhaiskasvatuksessa/>
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto SOAMK. (i.a.). *Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit*. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>
- Suomen Unicef. (i.a.). *Lapsen oikeuksien sopimus – koko teksti*. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>
- Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). (8.7.2021a). *Käsitteet*. Haettu 30.10.2021, <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/kasitteet>
- Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL). (26.8.2021b). *Varhaiskasvatus*. Haettu 30.10.2021, <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-mielenterveys/mielenterveyden-tuki-palveluissa/varhaiskasvatus>
- Tilastokeskus. (i.a.). *11vu -- Maahanmuuttajataustaisten määrät ja osuudet alueittain, 1990–2020*. Haettu 20.10.2021, https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen__Maahanmuuttajat_ja_kotoutuminen/maakoto_pxt_11vu.px/table/tableViewLayout1/
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (i.a.). *Hyvä tieteellinen käytäntö*. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>
- Varhaiskasvatuksen maahanmuuttajatyön kehittämisjaosto. (2007). *Maahanmuuttajatyön kehittäminen varhaiskasvatuksessa*. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74374/Selv200762.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

Vilka, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä, ratkaisut tutkimuksen umpikujiiin*. PS-kustannus.

Vilpa, T. (5.11.2018). *Nonverbaalinen viestintä vuorovaikutustilanteissa*. Kuulu. <https://www.kuulu.fi/blogi/nonverbaalinen-viestinta-vuorovaikutustilanteissa/>

LIITTEET

Liite 1. Tiedote tutkimuksesta ja tietosuojaseloste kasvattajille

Liite 2. Tiedote tutkimuksesta huoltajille

Liite 3. Arviointikysymykset maahanmuuttajahuoltajillehuoltajille

Liite 4. Arviointikysymykset kasvattajille

Liite 5. Varhaiskasvatuksen kuvallinen opas

Liite 1. Tiedote tutkimuksesta ja tutkimuksen tietosuojaseloste

Tiedote tutkimuksesta ja tutkimuksen tietosuojaseloste

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen tukeminen. Kuvallinen opas varhaiskasvatukseen.

1. Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jossa tutkitaan toiveita ja tarpeita kuvallisen oppaan sisällöstä. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä.

2. Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta mahdollisuuteen käyttää opasta tulevaisuudessa. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

3. Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kasvattajien ja huoltajien kokemia pulmia kohdatessaan tilanteita, joissa yhteistä kieltä ei ole. Selvitetään, mihin asioihin kasvattajat ja huoltajat toivovat kuvallista tukea varhaiskasvatuksen arjessa.

4. Tutkimuksen toteuttajat

Kuvallinen opas on osa Seinäjoen ammattikorkeakouluun tekemäämme opinnäyte-työtä. Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatus on yhteistyökumppanimme. Opas tehdään selkeyttämään kasvattajien ja huoltajien välistä yhteistyötä yhteisen kielen puuttuessa.

5. Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimukseen osallistuvat kasvattajat keskustelevat kokemuksistaan ja kertovat toiveensa oppaan sisältämisestä aiheista. Tutkimuksen ja oppaan valmistumisen loppuvaiheessa kasvattajat antavat vielä mielipiteensä oppaan sisällöstä ja ulkoasusta. Oppaan käyttöönoton jälkeen keräämme vielä kommentteja käyttökokemuksista. Keskustelun pohjaksi tutkimukseen osallistuvat saavat mietittäväkseen aiheen etukäteen ja itse keskusteluun varataan n. puoli tuntia. Keskustelu käydään tiimipalaverin yhteydessä.

Huoltajilta kartoitamme toiveita oppaan sisällöstä keskustelujen avulla.

6. Tutkimuksen mahdolliset hyödyt

Opas tehdään selkeyttämään kasvattajien ja huoltajien välistä yhteistyötä yhteisen kielen puuttuessa.

7. Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

8. Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimuksen myötä valmistuu kuvallinen opas, joka tulee Kankaanpään varhaiskasvatuksen käyttöön. Kokonaisuudessaan tutkimus on opinnäytetyö, joka julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa.

9. Tutkimuksen päättyminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen. Tutkimus päättyy kuvallisen oppaan ja opinnäytetyön valmistumiseen.

10. Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkijalle/tutkimuksesta vastaavalle henkilölle.

11. Tutkijoiden yhteystiedot

Tutkija / opinnäytetyötekijä

Nimi: Alahonko Pirjo

Puh.: [REDACTED]

Sähköposti: pirjo.alahonko@seamk.fi

Tutkija / opinnäytetyötekijä

Nimi: Sänntti Mari

Puh.: [REDACTED]

Sähköposti: mari.santti@seamk.fi

Tutkimuksesta vastaa / opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Lehtori

Nimi: Mirva Siltakorpi

Korkeakoulu / yksikkö: SeAMK, Sosiaali- ja terveysala, Sosionomi (AMK)

Puh.: [REDACTED]

Sähköposti: mirva.siltakorpi@seamk.fi

TUTKIMUKSEN TIETOSUOJASELOSTE

Tässä tutkimuksessa käsitellään teitä koskevia henkilötietoja voimassa olevan tietosuojalainsäädännön (EU:n yleinen tietosuoja-astus, 679/2016, ja voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö) mukaisesti. Seuraavassa kuvataan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät asiat.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tahoa, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Rekisterinpitäjä voi olla korkeakoulu, toimeksiantaja, muu yhteistyötaho, opinnäytetyöntekijä tai jotkut edellä mainituista yhdessä (esim. korkeakoulu ja opinnäytetyöntekijä yhdessä). Opinnäytetyöissä rekisterinpitäjänä on pääsääntöisesti opinnäytetyöntekijä.

Tässä tutkimuksessa henkilötietojen rekisterinpitäjä on

Korkeakoulu

Toimeksiantaja

Toimeksiantajan nimi:

Muu yhteistyötaho

Yhteistyötahon nimi:

Opinnäytetyöntekijä

X

2. Voitte kysyä lisätietoja henkilötietojenne käsittelystä rekisterinpitäjän yhteyshenkilöltä

Rekisterinpitäjän yhteyshenkilön nimi: Alahonko Pirjo ja Sántti Mari

Organisaatio: SeAMK, sosiaali- ja terveystalo

Puh. [REDACTED]

Sähköposti: pirjo.alahonko@seamk.fi, mari.santti@seamk.fi

3. Tutkimuksessa teistä kerätään seuraavia henkilötietoja

Henkilötiedolla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia tietoja, jotka voidaan tunnistaa häntä, hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa asuvia koskeviksi. Henkilötiedon määrittelymään kuuluvat sellaiset henkilötiedot, joiden avulla henkilö voidaan tunnistaa suoraan, mutta myös sellaiset tiedot, joiden avulla henkilö voidaan tunnistaa välillisesti tai epäsuorasti.

Henkilötietojen käsittely on oikeutettua ainoastaan silloin, kun se on tutkimukselle välttämätöntä. Kerättävät henkilötiedot on minimoitava, niitä ei saa kerätä tarpeettomasti tai varmuuden vuoksi.

Emme kerää mitään henkilötietoja ja vastaajat eivät ole vastauksista tunnistettavissa. Opinnäytetyön ja kyselyn tekijä on ainoa henkilö, joka tietää kenen kanssa on käynyt kyselyn läpi.

Teillä ei ole sopimukseen tai lakisääteiseen tehtävään perustuvaa velvollisuutta toimittaa henkilötietojanne vaan osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

4. Tutkimuksessa kerätään henkilötietojanne myös seuraavista lähteistä

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietojanne muista lähteistä.

5. Henkilötietojenne suojausperiaatteet

Emme kerää mitään henkilötietoja ja vastaajat eivät ole vastauksista tunnistettavissa. Opinnäytetyön ja kyselyn tekijä on ainoa henkilö, joka tietää kenen kanssa on käynyt kyselyn läpi.

6. Henkilötietojenne käsittelyn tarkoitus

Vastaustenne käsittelyn tarkoitus on tuottaa opinnäytetyönä opas, jolla helpotetaan vieraskielisten ja varhaiskasvatuksen kasvattajien päivittäistä kommunikaatiota.

7. Henkilötietojenne käsittelyperuste

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on säädetty tietosuojasetuksessa.

Henkilötietojen käsittelylle pitää aina olla tietosuojasetuksen tai tietosuojalain mukainen käsittelyperuste. Jos perustetta ei ole, henkilötietoja ei saa käsitellä. Vain käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja saa käsitellä.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste:

- Opinnäytetyössä käsittelyperuste on *suostumus*

8. Tutkimuksen kesto aika (henkilötietojenne käsittelyaika)

Henkilötiedot tuhoetaan sen jälkeen, kun opinnäytetyö on hyväksytty ja muutoshakuaika on päättynyt.

9. Mitä henkilötiedoillenne tapahtuu tutkimuksen päätyttyä?

Kaikki tutkimusmateriaali hävitetään opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen asianmukaisesti.

10. Tietojen luovuttaminen tutkimusrekisteristä

Tietoja ei luovuteta ulkopuolisille.

11. Henkilötietojenne mahdollinen siirto EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle

Tietojanne ei siirretä EU:n tai ETA-alueen ulkopuolelle.

12. Rekisteröitynä teillä on oikeus

Koska henkilötietojanne käsitellään tässä tutkimuksessa, niin olette rekisteröity tutkimuksen aikana muodostuvassa henkilörekisterissä. Rekisteröitynä teillä on oikeus:

- saada informaatiota henkilötietojen käsittelystä
- tarkastaa itseänne koskevat tiedot
- oikaista tietojanne
- poistaa tietonne (esim. jos peruutatte antamanne suostumuksen)
- peruuttaa antamanne henkilötietojen käsittelyä koskeva suostumus
- rajoittaa tietojenne käsittelyä
- rekisterinpitäjän ilmoitusvelvollisuus henkilötietojen oikaisusta, poistosta tai käsittelyn rajoittamisesta
- siirtää tietonne järjestelmästä toiseen
- sallia automaattinen päätöksenteko nimenomaisella suostumuksellanne
- tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, jos katsotte, että henkilötietojanne on käsitelty tietosuojalainsäädännön vastaisesti

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista ilman lisätietoja eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, niin oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta.

Voitte käyttää oikeuksianne ottamalla yhteyttä rekisterinpitäjään.

Tutkimuksessa kerätyjä henkilötietoja ei käytetä profilointiin tai automaattiseen päätöksentekoon

Henkilötietojen käsittely aineistoa analysoitaessa ja tutkimuksen tuloksia raportoitaessa

Teistä kerättyä tietoa ja tutkimusaineistoa käsitellään luottamuksellisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Yksittäisille tutkittavalle annetaan tunnuskoodi ja häntä koskevat tiedot säilytetään koodattuina tutkimusaineistossa. Aineisto analysoidaan koodattuna ja tulokset raportoidaan ryhmätasolla, jolloin yksittäinen henkilö ei ole tunnistettavissa ilman koodiavainta. Koodiavainta, jonka avulla yksittäisen tutkittavan tiedot ja tulokset voidaan tunnistaa, säilyttävät Alahonko Pirjo ja Sántti Mari opinnäytetyön valmistumiseen saakka, eikä tietoja anneta tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille. Lopulliset tutkimustulokset raportoidaan ryhmätasolla eikä yksittäisten tutkittavien tunnistaminen ole mahdollista.

Tutkimusaineistoa säilytetään Pirjo Alahongon kotona lukitussa kaapissa opinnäytetyön valmistumiseen saakka, jonka jälkeen ne hävitetään polttamalla.

Tutkimuksessa kerätyjä tietoja ei käytetä myöhemmin opinnäytetöissä.

Liite 2. Tiedote tutkimuksesta huoltajille

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA HUOLTAJILLE

Opiskelemme sosionomeiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Teemme opinnäytetyönä kuvallisen oppaan varhaiskasvatukseen. Oppaan tavoitteena on kertoa kuvien ja tekstien avulla arkeen liittyvistä asioista. Tekstit ovat lyhyitä ja kuvat selventävät tekstiä. Opas tulee selkosuomeksi, englanniksi ja venäjäksi.

Toivomme sinulta ajatuksia seuraavista asioista:

- Mitkä asiat ovat tuntuneet vaikeilta esimerkiksi lapsen aloittaessa päiväkodissa?
- Mistä asioista olisit toivonut enemmän tietoa?
- Onko jokin asia sinulle epäselvää Suomessa? Mikä?
- Mitä asioita haluaisit kasvattajien kertovan kaikille perheille, kun lapsi aloittaa päiväkodissa?

Tutkimuksesta ei selviä vastaajien henkilöllisyys.

Tutkijat:

Alahonko Pirjo, p. [REDACTED], pirjo.alahonko@seamk.fi

SeAMK, sosiaali- ja terveysala, sosionomiopiskelija

Säntti Mari, [REDACTED], mari.santti@seamk.fi

SeAMK, sosiaali- ja terveysala, sosionomiopiskelija

Tutkimuksen ohjaaja:

Mirva Siltakorpi, [REDACTED], mirva.siltakorpi@seamk.fi

SeAMK, sosiaali- ja terveysala, lehtori

Liite 3. Arviointikysymykset huoltajille

ARVIOINTIKYSYMYKSET KUVALLISESTA OPPAASTA HUOLTAJILLE

- Mitä mieltä olet oppaan ulkoasusta?
- Miten hyvin kuvat mielestäsi tukevat esitettyä asiasisältöä?
- Haluaisitko lisätä jotain oppaaseen? Mitä?
- Tuliko mieleesi jotain muuta, mitä haluaisit sanoa?

Liite 4. Arviointikysymykset kasvattajille

ARVIOINTIKYSYMYKSET KUVALLISESTA OPPAASTA KASVATTAJILLE

Voisitteko ryhmänä pohtia muutamalla sanalla 17.1-19.1.2022 välisenä aikana vastauksia seuraaviin kysymyksiin.

- Mitä mieltä olet oppaan ulkoasusta?
- Miten hyvin kuvat mielestäsi tukevat esitettyä asiasisältöä?
- Miten ja millaisissa tilanteissa opasta on käytetty? Miten opas on tukenut vuorovaikutustilanteita?
- Haluaisitko lisätä jotain oppaaseen? Mitä?
- Tuliko mieleesi jotain muuta, mitä haluaisit sanoa?

Varhaiskasvatuksen kuvallinen opas

Наглядное пособие по
воспитанию и уходу за детьми
младшего возраста

Pictorial guide to early childhood
education

K A N K A A N P Ä Ä N
K A U P U N K I

x

Alahonko Pirjo & Sääntti Mari

Käyttäjälle

Tämä opas on tarkoitettu tukemaan vuorovaikutusta yhteisen kielen puuttuessa lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa, varhaiskasvatuskeskusteluissa sekä päivittäisissä kohtaamisissa. Oppaan kuvat helpottavat ymmärtämistä.

Kuvissa on käytetty kirjaimia selventämään kuvien alkuperää. Lähdeluettelossa on kirjainten selitykset.

Opas tehdään osana opinnäytetyötämme yhteistyössä Kankaanpään kaupungin ja Hongon päiväkodin kanssa. Me tekijät opiskelemme Seinäjoen ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi.

Pirjo Alahonko ja Mari Säntti

9.2.2022

Huomioi pukeutumisessa

Будьте внимательны при выборе одежды

Pay attention to dressing

Suomessa on 4 vuodenaikaa: kevät, kesä, syksy ja talvi. Sää pitää huomioida pukeutumisessa. Päiväkodissa ulkoillaan lähes joka säällä. Valitse lapselle helposti puettavat sekä sopivan kokoiset vaatteet ja kengät. Nimikoi lapsen vaatteet ja kengät.

В Финляндии 4 времени года: весна, лето, осень и зима. При одевании необходимо учитывать погодные условия. В детском саду мы гуляем на улице в любую погоду. Выбирайте одежду и обувь ребенку подходящего размера, которую легко надевать. Обязательно подпишите одежду и обувь вашего ребенка.

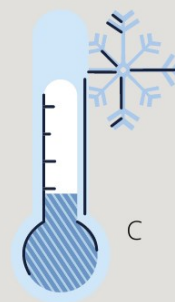
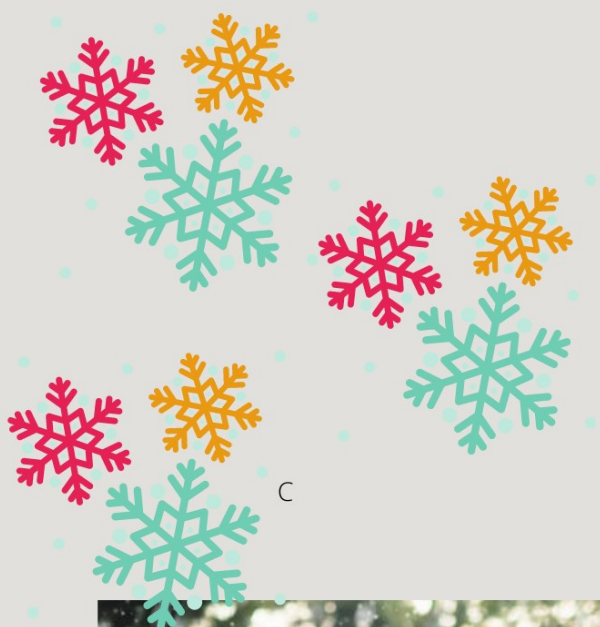
There are four seasons in Finland: spring, summer, autumn and winter. The weather must be taken into consideration when dressing. The part of the daily program is taking outdoor exercise in any weather. Choose suitably sized clothes and shoes that are easy to dress for your child. Label your child's clothes and shoes.

Pukeutuminen
Одевание
Dressing

TALVI/ЗИМА/WINTER

0 -
-20 °C

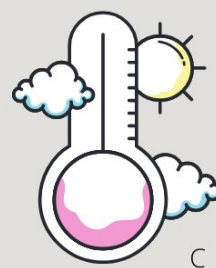
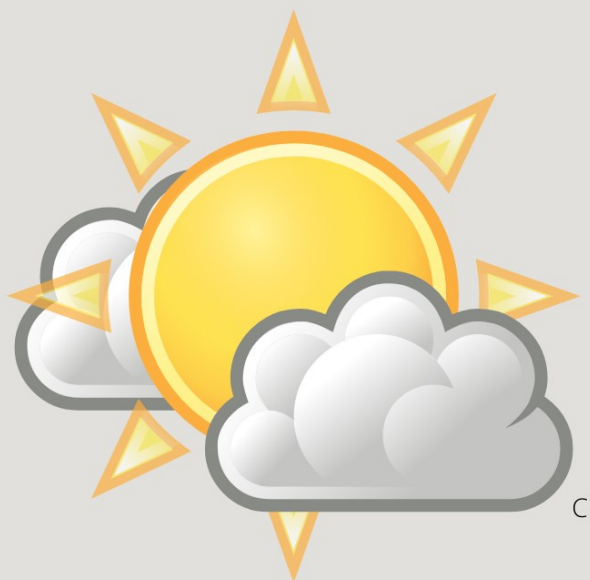

X

KEVÄT JA SYKSY
ВЕСНА И ОСЕНЬ
SPRING AND AUTUMN

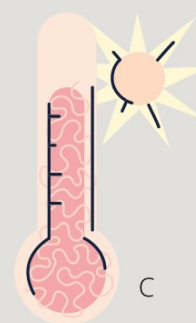

5 -
20 °C

KESÄ
ЛЕТО
SUMMER

15 -
30 °C

SADE
ДОЖДЬ
RAINY WEATHER

0 -
15 °C

X

Tuo päiväkotiin myös
Принеси в детский сад также
Bring to day care center also

Sisätossut tai jarrusukat, koska lattia on
liukas

Тапочки или носки с прорезиненной
подошвой, потому что пол скользкий

slippers or brake socks because the
floor is slippery

Vaihtovaatteet, koska vahinkoja sattuu

Сменную одежду, потому что случаются
несчастные случаи

A change of clothes because
accidents happen

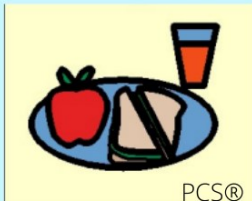
X

Päiväjärjestys

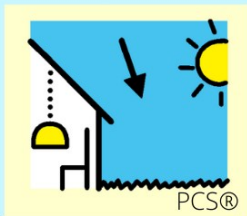
Распорядок дня

Schedule

PCS®

Aamupala
Завтрак
Breakfast

PCS®

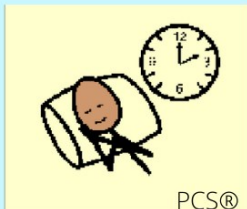
PCS®

Toimintatuokio/
leikki/ulkoilu
Активные занятия/игра/прогулка на
свежем воздухе
Activity session/ play/ outdoor activities

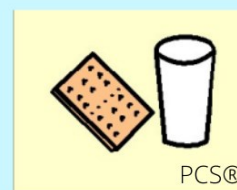
PCS®

Lounas
Обед
Lunch

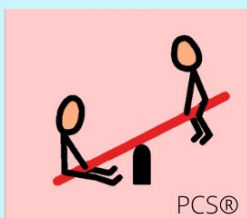
PCS®

Lepohetki
Отдых/дневной сон
Rest

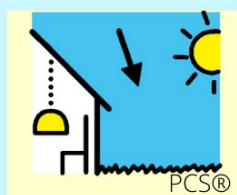
PCS®

Välipala
Перекус
Snack

PCS®

Leikki
Игра
Play

PCS®

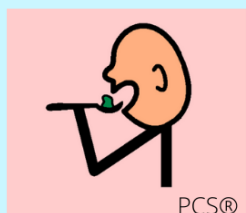
Ulkoilu
Прогулка на свежем воздухе
Outdoor activities

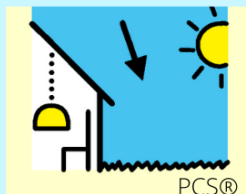
Jos lapsesi tarvitsee vuorohoitoa huoltajien
 työaikojen vuoksi
 Если ваш ребенок нуждается в дневном
 уходе посменно из-за рабочего графика
 родителей
 If your child needs shift care due to the working
 hours of the guardians

Päivällinen
 Полдник
 Dinner

PCS®

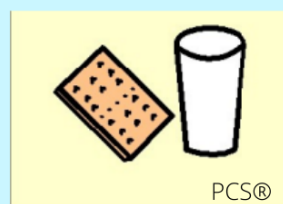

PCS®

PCS®

Toimintatuokio/leikki/
 ulkoilu
 Активные занятия/игра/прогулка на
 свежем воздухе
 Activity session/ Play/ Outdoor activities

PCS®

Iltaapala
 Ужин
 Evening snack

PCS®

Iltaoimet
 Вечерние занятия
 Evening routine

PCS®

Nukkuminen
 Сон
 Sleep

Toimintatuokiot АКТИВНЫЕ ЗАНЯТИЯ Activity sessions

Ja paljon muuta...
И МНОГОЕ ДРУГОЕ
And much more...

Ruokailu Питание Eating

Lapselle tarjotaan terveellistä, monipuolista ja suositusten mukaista ruokaa. Lapset saavat tutustua uusiin makuihin. Lasta kannustetaan maistamaan, mutta ei pakoteta syömään. Ruokailussa opetellaan hyviä ruokailutapoja sekä ruokailuvälineiden käyttöä. Ilmoita allergioista ja muista ruokailuun liittyvistä asioista lapsen ryhmään.

Вашему ребенку предлагается здоровое, разнообразное и рекомендованное питание. Дети могут ознакомиться с новыми вкусами. Детей поощряют пробовать, но не заставляют есть. Во время приёма пищи детей обучают хорошим манерам и использованию столовых приборов. Сообщите в группу вашего ребенка об аллергии и других проблемах, связанных с питанием.

The child will be provided with healthy and versatile nutrition every day. The meals are in accordance with the health recommendations. The child will become acquainted with new flavors and is encouraged to taste but is not forced to eat. We will also teach proper dining manners and use of the cutlery during eating. Please inform the group leader if your child has any allergies or other issues related to eating.

Hoitoaikojen ilmoittaminen Извещение о времени пребывания в детском саду Reporting needed care hours

Hoitoajat pitää ilmoittaa viimeistään sunnuntaina kuvan ohjeen mukaisesti Edlevo-sovelluksella. Lapsen voi aina hakea päiväkodista ilmoitettua aikaisemmin. Ilmoita poissaloista ja muutoksista lapsen ryhmään. Lapsen hoitoaika on max. 10 tuntia (ei koske yöhoitoa).

Вы должны отметить часы ухода за детьми в приложении Edlevo воскресенья, как указано на картинке. Вы всегда можете забрать своего ребенка из детского сада раньше указанного времени. Будьте любезны сообщить в группу вашего ребенка о любых пропусках либо каких-то изменениях. Максимальное количество часов пребывания ребёнка в детском саду составляет 10 часов (не включая ночной уход)

Needed care hours must report at the latest on Sunday using Edlevo applicaton. See the instruction below. You can always pick up your child earlier than reported. Report absences and changes to your child's day care group. The care time of your child is maximum 10 hours (does not apply to night care)

MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	1	2	3	4

The image shows a calendar grid with days of the week (MA-SU) and dates (1-31). The date 7 (Sunday) is circled in red. The dates 15 through 21 are highlighted in red. An arrow points from the smartphone icon to the calendar, and another arrow points from the circled date 7 to the text above.

Lapsen vapaapäivät Выходные дни для детей Child holidays

Lapsella on oikeus lepoon ja vapaa-aikaan. Lapsikin tarvitsee taukoja arjesta. Huoltajat voivat päättää lapsen vapaapäivistä. Muistathan ilmoittaa lapsen ryhmään poissaoloista heti kun tiedät niistä. Huomioithan suomalaiset arkipyhät, kun suunnittelet lapsen hoitoaikoja. Arkipyhinä hoitoa järjestetään vain vuorohoidon periaatteiden mukaisesti, muuten nämä päivät ovat lapsen vapaapäiviä.

Дети имеют право на отдых и досуг. Дети также нуждаются в отдыхе от будних дней. Решение о выходных днях своего ребенка принимают родители. Будьте добры сообщить сразу о намеренных отсутствиях в группу вашего ребёнка. Пожалуйста, учитывайте финские государственные праздники при планировании часов ухода за ребенком. В праздничные дни уход осуществляется только в соответствии с принципами сменного ухода, обычно эти дни являются выходными днями для ребенка.

The child has the right to rest and spend leisure time. The child also needs breaks from everyday life. The guardians can decide when to take a day off from day care. Just remember to inform the group leader as soon as possible if you are planning to do so. Please pay attention to national holidays because only shift care will be arranged then. All the other day care groups will be on holiday during these days.

Lapsen sairastuessa В случае заболевания ребёнка When your child is sick

Sairaan lapsen paikka on koti. Edellisiltana tai yöllä oksentanutta lasta ei saa tuoda päiväkotiin. Kuumeilun jälkeen pitää olla yksi kuumeeton päivä kotona. Ilmoita päiväkotiin lapsen poissaolosta.

Больного ребёнка обязательно нужно оставить дома. Ребёнка, которого вырвало накануне вечером или ночью, нельзя приводить в детский сад. После лихорадки ребёнок должен быть дома еще один безлихорадочный день. Оповестите в детский сад об отсутствии ребенка.

The place of a sick child is at home. A child that has thrown up the night before or at night must not be brought to day care center. After a fever, have one fever-free day at home. Report your child's absence to day care center.

Lapsen oikeudet Права ребёнка The rights of the child

Varhaiskasvatussuunnitelma План дошкольного воспитания Early childhood education plan

Lain mukaan jokaiselle lapselle tehdään varhaiskasvatussuunnitelma. Sitä päivitetään huoltajien kanssa varhaiskasvatuskeskustelussa vähintään kerran vuodessa.

По закону, для каждого ребенка составляется план дошкольного воспитания. Его обновляют вместе с родителями ребенка во время собрания по вопросам воспитания и ухода за детьми дошкольного возраста не реже одного раза в год.

By law, an early childhood education plan is made for each child. It is updated in cooperation with parents in a parental meeting at least once a year.

Neuvolajärjestelmä Детская медицинская консультация Child health clinic system

Suomessa kaikki lapset käyvät vuosittain neuvolassa. Huoltajat itse varaavat ajan lapselle syntymäpäivän aikoihin. Neuvolassa seurataan lapsen kasvua ja kehitystä. Lapsen ruoka-aineallergioista täytyy tuoda terveydenhoitajan tai lääkärin allekirjoittama todistus joka vuosi.

В Финляндии все дети проходят ежегодную медицинскую консультацию. Родители лично бронируют время консультации в день рождения ребенка. В детской поликлинике следят за ростом и развитием ребенка. Ежегодно необходимо приносить справку, подписанную медсестрой или врачом, чтобы подтвердить наличие у ребенка пищевой аллергии.

In Finland, all the children visit the child health clinic every year. The guardians book an appointment for the child close to child's birthday. The child's growth and development are monitored at child health clinic. A certificate signed by a public health nurse or a doctor must be brought annually for a child's food allergies.

Yhteistyö Совместная работа Collaboration

Kaikkea voi aina kysyä ja toivoa. Jutellaan lisää asiasta.
Ota rohkeasti yhteyttä, jos joku asia mietityttää.

Вы всегда можете задавать вопросы и высказывать свои пожелания. Можем поговорить об этом подробнее. Пожалуйста, не стесняйтесь обращаться к нам, если у вас возникнут какие-либо вопросы.

You can always ask about anything and make wishes. Let's talk about it.
Feel free to contact us if you have any questions.

LÄHTEET

Kankaanpään varhaiskasvatus. (i.a.). Tervetuloa Hongon päiväkotiin

Kankaanpään kaupunki (i.a.) Kankaanpään kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. https://www.kankaanpaa.fi/wp-content/uploads/2019/11/Kankaanp%C3%A4%C3%A4n_kaupungin_varhaiskasvatussuunnitelma_VASU_2019.pdf

Opetushallitus (OPH). (19.12.2018-b). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

Kuvalähteet

C-kirjaimella merkityt kuvat = Canva. (i.a.). <https://www.canva.com/>

PCS® merkitty kuva = Boardmaker-kuvaohjelman ja siinä käytetyn PCS (Picture Communication Symbols) -kuvapankin oikeudet omistaa Tobii Dynavox.

X-kirjaimella merkityt kuvat = Pixabay. (i.a.). <https://pixabay.com/fi/>

Ilman lähdemerkintää olevat kuvat ovat itse ottamiamme kuvia. Kuvat on tarkoitettu käytettäväksi vain oppaassa.

KANKAANPÄÄ